tum de lamiis ſcripſit Franciſcus Poncinius,alium de ſtrigibus, Bernardus Comenſis,de ſortilegiis alterum Paulus Grillandus , de Sortibus Toilus Maluerius, de ſuperſtitionibus Martinus de Arles, qui adque varias videri poterunt, & Menoch. de arbit.caſu 388. Clar. lib.5.hæreſis,num.25.Bern.Diaz,in prax. c.107. Cant, vbi.ſup.cap.5.de ſorti'. Auend. de exeq. mand.cap.32. in 2.p.Auil.in cap.præt.c.35.gl.adiuinos, & ante eos, Boſ.in prax.tit.de ſortil.

116 Stellionatus crimen , cum multifariam committatur, vt conſtat ex.l.1. & per tot.D.de crimine ſtellion. & C.eodem l.10.tit.3.part.5.l.7.& l. fin.tit. 16.part.7. variè etiam puniri poterit , vt notanter tradit Menoc. de arbitr.caſu 381.Anton. Gomez, 3.tom.cap.7.quotieſcunque enim delictum aliquod certo , & ſpeciali nomine caret , crimen ſtellionatus dicitur , proinde iux.rei qualitatem erit animaduertendum , vt aſſerunt Menoch.& Gomez, vbi proxime.Quibus adde Tiberium Decianum, lib.3.tract. criminal.lib.3.cap.17.nu. 17.Petr.Gregorium, lib. 39.ſyntagmat.cap.14.& vide eundem Iacob. Menochium , in lib. additionum , ad commentarios, de arbitrariis, d.caſu.381.& in elegantibus deciſionibus,l.1.§. vlt.l.tutor.16 § contrariam,l. ſiquis in pignore,36 D.de pignorat. act. * Adde ſine diſtinctione ſtellionatus crimen committi , vbicunque in contrahente adeſt dolus, l.3.§. ſtellionatum illo tit. Ergo cum generalis hypotheca , & obligatio non minus, quam ſpecialis res, & bona afficiat obligati,l.g obligatione, 6 D.de pignoribus, quamvis eorum non impediat diſtractionem , vt bene conſiderat Fanus, de pignoribus,1.membro quintæ partis,nu.28. ad finem, tamen ſi cum quis bona aliqua vendit, quæ ante ſub generali obligatione comprehenſa fuerant, aſſerat ea, libera,& vacua vendi,eſſeque ab omni onere,& obligatione immunia,ſtellionatus crimen committit, vt contra Angelum, in l.1. C. eodem, defendit Gomez, in d.cap.7.ad fin.Azeued.in l.2.tit.15.n.2.lib. 5.Recop.induces,l.2.tit.16.part.7.ibi : *Si la coſa no valieſſe tanto que cumplieſſe a ambos lo que dieron ſobre ella, pero ſi cumplieſſe no ſeria engaño*,adde Farin. q.19. nu. 35.Boſium,tit.de crim.ſtellionatus,n.5.& plura exempla, in quibus ſtellionatus crimen committitur , vide apud Villadiegum in pract.in forma libellandi,in hoc crimine ſtellionatus,fol.290.

117 Stuprum appellatur coitus cum virgine,quod lege Iulia, de adult. vindicatur in homine honeſto publicat.dimidiæ partis bonorum,in humili corporis coertione, cum relegatione,l.inter liberas,6.§.lex,leg. ſtuprum,34.D.ad leg.Iul.de adult.l.2.tit.19.p. 7. præter quam pœnam iure canonico cogitur ſtuprator,aut ducere puellam in vxorem, aut eam dotare, cap. 1.& 2. de adult.de qua re præter ord.in d.locis,& in §.item, lex Iul.de adult.inſt.de publ.jud. proſequuntur Boſ. in praxi,tit.de damnato,& punibili coitu,ex nu,63.Clar. lib.5.§.ſtuprum,Menoc. de arb.caſu 288.Maſcar. con. 1338.Ant.Gom.in l.8.Tau.n.6.Cant.vbi ſup.c.4.nu.10. Octau.deciſ.Pedem.107. Bern.Diaz,& ibi Salzedo, in praxi,c.83.Io. Gutier.lib.1.canon.quæſt.37.

Litera T.

118 Teſtis falſus, qua ſit pœna puiendus, ſæpe ſup.diximus, maximè autem ſub nu. 38. verbo, falſi crimen, & verbo,periurium.num.75.

119 Terminorum motores, & occultatores graue committere delictum conſtat, grauibusque puniri pœnis, de quibus,in l.1.& per tot.D.de termino moto,cap.ex litteris,de probat. cap.tanta,86.d.c.in legibus, 1.q.1.l. 30.tit.14.p.7.l.6,tit.4.lib.4.fori,in l.104.del ſtylo, in l. 3.tit.2.lib.1.Recop.proſequuntur Clar.lib.5.§.fin. qu. 83. num. 10. Menoc.de arb.caſu 139.Petr.Gre. l. 39. ſyntag.cap.13.& Boſ.in praxi, tit.de term.moto.

Litera V.

120 Vagabundi homines , & errantes,qui cum nullum certum domicilium habeant , perfectaque ſint valetudine , in otio perpetuo manentes, nullius aut ſuis, aut alienis operibus ſe conſtituunt pro conſuetudine cuiuſcunque regionis,puniendi ſunt:de quibus in l.1. & per tot.C.de mendicantibus validis, lib.11.in l.1.2. 6.11.& 12.tit.11.lib.8.Recop.latè Peguera,cap.4.& 5. Menoch.de recup.poſſ.rem.10.num.50. Clarus, lib.5. §.fin.quæſt.38. num.7.

121 Venatio quamvis iure naturali omnibus videatur permiſſa,l. quod in rerum, D. de aquir. rerum dom.l. 17.tit.28.part.3.juſtiſſimè tamen ob publicum bonum aliquibus in menſibus omnibus eſt prohibita , clericis ſemper,& ſimiliter laicis ſi vetitis vtantur inſtrumentis,toto tit.de clericis, venatoribus, l.1.& 2.cum ſeqq. tit.8.lib.7.Recop. Exornant Menochius,caſu 413.Conarr. in reg.peccatum 2.part.§.8 num.1.& 2.Soto, lib. 4. de iuſt.& iure,q.6 art.4.Nauarr.in Man.cap.17. nu. 120. & plurima ſcripſit Salzedo ad Bernard. Diaz in praxi,cap.67. per totum, quem omnino videbitis , ad quibus venationem,& piſcationem expectantes.

122 Veneficos , ideſt eos , qui venenis, malis medicamentis,ſuſurriſque magicis, homines occidunt, pluſquam eis,qui gladio , id faciunt puniendos eſſe ſcripſit, l.1.C.de malefic.& mathem.extat integer tit. 23. par.7.l.5.6.& 7.tit.3.lib.8.nouæ Recop.explicant DD. in dict.locis, & in §.item lex Cornel. de ſicar.Inſt. de pub. jud. Alex.ab Alex.lib.3.dier. genia. c.5 .Sigon.lib. 2.de iud.c.31.Menoc.caſu 360.n.21. Couar.in Clem. ſi furoſus,12.par.nu.11.in princ. Cant.cap.5.per tot. Clar.lib.5.§.hæreſis,num. 25.& §. homicidium,num. 13.Plaza,de delict.cap.20.Ant.Gom.3.tom.cap.3.n.7. infinitos refert Salzedo ad Bernardum Diaz,in praxi, cap. 65.

123 Verberans aliquem hominem,aut mulierem, grauiſſimam ei irrogat iniuriam, eius autem pœna arbitraria erit,ex his quæ ſup.diximus,num.52.verbo,iniuriæ crimen.

124 Vim inferens,vt aliquem à ſua poſſeſſione eiiciat, l.Iul.de vi publ.deportat.punitur, leg.1.& per tot.D. ad l. Iul.de vi pub.l.ſiquis, 8.C.ad l.Iul.de vi,l.8.tit. 10.p.7. quæ deportationis pœna,cum in deſuetudinē abierit,vt notat Aymon.conſ.224. eius loco alia arbitraria imponenda erit, vt in d.l. 8. verbo , *deſterrado*, notat Greg.ſpoliatus tamen ante omnia reſtituendus eſt,d.l.ſiquis,8.l.1.C.ſi per vim, vel alio mod.l.meminerint.C.vn.vi,c.1.cum aliis,de reſt.ſpol.l.5.tit.10.p.3. l.5.tit.14.lib.3. ord. quod ſi ſine armis inferatur aliud eſt dicendum,vt in l.1.D.ad l.Iul.de vi pri.l.2. C.eo.d. l.8.p.l.10.tit.2.par.3. explicat Cuiac.lib. 1. obſer.cap. 38. Couar.lib.3.var.cap.16.nu.7.Si vero alicui mulieri illata ſit,dic vt ſup.n.83.verbo,raptus.

125 Vſurarios variis,& diuerſis punitos eſſe pœnis omni iure ſatis conſtat, & extant integri tit.in D.C.Decretalibus & Sexto,de vſuris,& iur. Regio,in leg.5. tit.2.lib. 4. fori,in l.10.tit. 19.in leg.12.tit.20.in l.58. tit.6.p.1.in leg.31.in l.40.tit.11. p.5.in l 9. tit.13.p.1. in l.4. tit.6. p.7.in toto tit.6.lib.8.Recop.apud Luſitanos extat tit.4.lib.4.ordin.agunt latiſſimè præter ordinarios, plures referendo, Couar.lib.3.var.c. 1.& 3. Clar.libr.5.§. vſura, Menoc. caſu. 235.Maſcard. con. 1419. & ſeq.Peguer.in q.crim.c.30.cum ſeq.Cant.c. 8.num.50.Did.Eſpino,de teſtam.in Rub. gl.13.latiſſimè Salzedo ad Bernard.Diaz, in praxi, cap.88.Quibus hactenus,de variis delictorum pœnis dixiſſe ſufficiat.

MANV

MANVDVCTIONVM IVRIS CIVILIS, ET REGII HISPANI,

Ad praxim , ſiue manualis aduocatorum , & tyronum judicum promptuarij , libri ſingularis,

PARS QVARTA;

MODVM, ET FORMAM PROCEDENDI in cauſis Appellationum,& Supplicationum,in ſecunda, vlteriorevè inſtantia, luculenta methodo complectens.

PRÆLVDIA.

1 *Iuriſprudentiæ quis finis.*
2 *Iudex cuncta proceſſus acta rimari oportet.*
3 *Sapit omnibus horis nemo mortalium.*
4 *Appellationis inducendæ finis. Et num.21.*
5 *Natura legis parens.*
6 *Appellatio, quam ſit mortalibus neceſſaria, & n.9.*
7 *Appellationi ara,templum,ſiue arx Romæ dicata.*
8 *Appellatio aliquando bene latas ſententias in peius reformat.*
10 *Appellationis in cauſa generalia præcepta obſeruanda proponuntur.*
11 *Appellationis materia vbi,& à quibus tractatur.*
12 *Appellare verbum varias habet in vſu iuris ſignificationes.*
13 *Appellare eſt ab inferiori ad ſuperiorem iudicem prouocare.*
14 *Appellationis varia,& multiplex definitio.*
15 *Appellationis definitio.*
16 *Appellatio duplex, iudicialis,& extraiudicialis ,*
17 *Appellatio iudicialis quæ ?*
18 *Appellatio extraiudicialis quæ ?*
19 *Appellatio extraiudicialis , etiam à non iudice interponitur : quæ potius prouocatio dicitur.Hiſpanè,*requerimiento, *quomodo concipienda.*
20 *Appellatio extraiudicialis vim citationis quandoque habet.*
21 *Appellatio iuris naturalis eſt,& num.ſeq.*
22 *Dei iudicium, nec fallit, nec fallitur.*
23 *Appellatio,quo ad ſolemnitatem,& formam iuris poſitiui eſt.*
24 *Appellationum antiqua Solonis lex.*
25 *Appellationum antiqua, 12.tab.lex,eiuſque vſus paulatim à Romanis admiſſus.*
26 *Appellationis beneficium excommunicato conceditur , quia defenſio.*
27 *Appellatio,an poſſit per Principem tolli.*
28 *Appellatio, quatenus defenſio, differt à citatione.*
29 *Appellatione remota, cauſa committi, quare poſſit*
30 *Cap.1.de reſcriptis,c.paſtoralis,53.de appell.*
31 *Appellatio multis in caſibus iure Hiſpano exploſa, leg. 16. tit. 23. par. 3.*
32 *Appellatio conuicto, & confeſſo,iuſtè denegata.*

IVRISPRVDENTIÆ finis, cum is 1
ſit , quem iuſtitia omnibus ob oculos
proponit , quippè, vt ex iuſti atque
iniuſti ſcientia , id quod ſuum eſt cui-
cunque tribuatur , ei vero cuius non
eſt, adimatur , quam rationem , & in delictis coer-
cendis, retineri conuenit,ne pœna,aut maior ſit pec-
cato aut illud forte non æquet , vt ex vniuerſalibus
iuris principiis deduces.§.iuſtitia,§.iuriſprudentia Inſt.
de iuſt.& iure, l.ſancimus,8. C. de pœnis.† Iudicem,
qui eiuſdem iuſtitiæ miniſter,& ſacerdos eſt,l.1.D.de 2
juſt.& iur.vt æquum ab iniquo ſeparet,licitum ab il-
licito ſecernat,cuncta rimari,ordinemque rerum ple-
na inquiſitione diſcernere, cauſæ,& proceſſus (quod
aiunt) merita ex amuſſim trutinare oportere , docet
Pontifex,in c.iudicantem,30.q.5.in c.1.de re iud.lib.6.
quæ ſic obſeruare , vt neque ad dextram , neque ad
ſiniſtram declines vnquam,diuinum potiùs,quàm hu-
manum cum ſit ; Cum † nemo mortalium omnibus 3
horis (vt eſt in prouerbio) æquè ſapere ſoleat , præ-
cipuè in iuris,atque item boni,& æqui dimenſu,quem
multi tramites, multi anfractus in tranſuerſum agunt,
leg.omnis definitio,202.D.de reg.iur. iuncta vera eius
interpretatione , quam ſcripſimus in diſputatione de
Mora,nu.20.) Ne quis † ſe iure deſtitutum in ea Re-
publica, quæ legib.vt oportet,inſtaurata eſt, conque- 4
ri poſſit:prudentiſſimo conſilio permiſſum eſt ei, qui
ſententia parum iuſta, aut iniqua oneratur , maiorem
iudicem *prouocare* , atque innocentiæ ſuæ præſidium
quærere,c.omnis oppreſſus,c.ideò,2.q.6.l.à ſententia,
5.D.de appell.l.1.tit.23.p.3.Et quem†admodum natu- 6
ram legis parentem collegimus,ita,& appellãdi vſum
ab ea profectum eſſe facile mihi perſuaſerint , vt ori-
gine , quam vetuſtiſſima cenſeri poſſint : defenſio ſi
quidem eſt,quam natura omnibus æquè indulget,cap.
cum ſpeciali,61.§.porro,c.dilecto,63.de appell. Vnde
† non tam vtilem,quàm neceſſarium appellandi vſum
dixit

dixit Vlpianus, in l.1.D.de appell.& grande & generale bonum mundo, idque tam neceſſarium, quàm Sol mortalibus, D.Bern.lib.de cõſid.ad Eug.Re vera quidem Sol iuſtitiæ eſt, prodens, ac redarguẽs opera tenebrarum, vti ex eod.retulit Greg.Lop.in procem. tit.23.p.3.quo in loco Rex Alphonſus appellationẽ tutiſſimum, ac tranquillum nauigantibus portum, victis militibus munitiſſimam arcem nũcupat. Quo † eodem nomine Liuius lib. 3. duas arces libertatis 7 tuendæ tribunitium auxilium, & prouocationem dixit, referente Petr.Greg.lib.32. ſyntagmat.cap.10.n. 2.theriacamque contra ſententiam primi iudicis Baldus, in l.1.ad fin.C.ſi de momẽta poſſeſ.fuerit appellat. Ergo † quamvis (vt in d.leg.1.ait Vlp.) nonnun- 8 quã appellatio, etiam bene latas ſententias in peius reformet, neque enim vtique ſemper melius pronũciat: qui nouiſſimus ſententiam laturus eſt, quia tamen frequentius iniquitatem & imperitiam inferiorum iudicum corrigit; & vtilis & neceſſaria nimis iudicatur. Forenſibus † autem cõtrouerſiis, & diſcep- 9 tationibus adeo eſt frequens, vt nulla ſit lis, controuerſia, ſiue iudicialis diſceptatio nulla in qua ſaluberrimũ appellationis remedium non experiamur. E re igitur veſtra, auditores optimi, materiæ huius elucidatione eſſe iure cenſui extraordinariiſque huius anni lectionibus vobis exponere decreui. Et quãvis, vt quotidiana plenius eſſet attingenda, iuxta Iure Cõſulti præceptũ, in l.legauit, 25.D.de liber.leg.cuius in hoc caſu Accurſius meminit, in d.leg.1.gloſſ.1.quia tamen multi hactenus, longiores de appellationibus tractatus ediderunt; noſtrumque inſtitutum eſt, tyrones, iudices, & aduocatos formam, & modum procedẽdi in cauſis appellationum docere. Quodam veluti laconiſmo, rebus non late diſcuſſis, ſed breui enarratione explicatis, vtiliores, & præcipuas rei quæſt. proſequemur, commodiuſque, & planius multo præceptis quibuſdam Hiſpano ſermone propoſitis, ſingulisq; verbis, & clauſulis mox enarratis. Ecce jã illa. 10

Examinis, & inſtitutionis proceſſus, in cauſis appellationis, ſiue ſupplicationis præcepta.

1 *Lo primero que ſe ha de aduertir, es, quien interpuſo la apelacion, ſi la miſma parte, ò ſu legitimo procurador, ò algun tercero ſin tener poder. Si la interpusò la parte en cauſa criminal, no eſtando preſo; en auſencia, ò rebeldia.*

2 *Si el que la interpuſo ſiendo verdadero litigante, teniendo conſortes en el pleyto, la interpuſo por ſi ſolo, y ſu interes, ò por ſi y en nombre de ſus companeros y conſortes: y quando la apelacion de vno aprouecha à otro.*

3 *Si el que la interpuſo es el verdadero apelante, ò no lo ſiendo, quiere proſiguiendo la cauſa en ſegunda inſtancia ſuplantar la apelacion del aduerſo.*

4 *Si murio el verdadero apelante deſpues de interpueſta la apelacion, quien la proſigue, y la cauſa, y razon que tiene para ello.*

5 *Si el que ſe preſenta en grado de apelacion en ſegunda, ò tercera inſtancia, no apelo en las primeras, por miedo del iuez inferior, y que diligencias, ſe han de hazer en eſte caſo, para que el ſuperior admita la apelacion y que quando el apelante eſtuuo impedido.*

6 *Si auiendoſe interpueſto la apelacion, hizo el apelante nueuos auctos ante el iuez inferior de quien apelò, ſera viſto apartarſe de la apelacion, y quando lo podra hazer.*

7 *De que iuez, ò iuezes ſe interpuſo la apelacion: y ſi el iuez no la admite como ſe ha de proueer de remedio.*

8 *Para ante quien ſe apelò, y ſi auiendoſe apelado con palabras generales. Apelo para ante quien, y con derecho puedo, deuo, ſe puede proſeguir la apelacion, en el vltimo, y ſuperior tribunal, omiſſo medio.*

9 *Conſidere ſe la forma, y tenor de la apelacion: con que palabras ſe interpuſo: y ſi ſe pidieron los apoſtolos por el apelante.*

10 *Dentro de que tiempo ſe interpuſo la apelacion, ſi eran paſſados los cinco dias en lo ſeglar, ò los diez en lo Eccleſiaſtico.*

11 *De que ſentencia, ò auto ſe apelo, ſi fue interlocutoria, aduiertaſe ſi tenia fuerza de ſentencia diffinitiua: ò era tal que tuuieſſe grauamen irreparable por ella.*

12 *Si la ſententia de que ſe apelo ſe auia pronunciado en cauſa poſſeſſoria: ſi ſin embargo de la apelacion ſe ha de executar la ſentencia, ò deferir à la apelacion.*

13 *Si la ſentencia definitiua de que ſe apelò es ſegunda, ò tercera, y conforme con las primeras, y quando ſe diran tres ſentencias conformes.*

14 *Si la ſentencia de que ſe interpuſo la apelacion ſe auia pronunciado en cauſa, en que conforme à derecho no ſe deuia admitir la apelacion, y que cauſas ſon eſtas.*

15 *Si el iuez; de cuya ſentencia ſe apelò procedio en la cauſa ſin embargo de la apelacion, ò por la virtud de ſu comiſſion, y iuriſdicion, o por la naturaleza de la cauſa en la qual la apelacion debuelue, y no ſuſpende, y de los efetos de la apelacion.*

16 *Si ſiendo la cauſa de naturaleza, que en ella la apelacion debuelua, y ſuſpenda, procedio el inferior ſin embargo deſpues de la apelacion, ò en el tiempo que ſe pudo apelar, quien ha de reponer lo hecho, y atentado, y por que remedio.*

17 *De que ſentencias no es neceſſario apelar, y de las nullidades de ellas, y dentro de quanto dias ſe ha de dezir de nullidad, y ante que iuezes.*

18 *Si ſin embargo de auerſe apelado en vn articulo podra el iuez inferior proceder en la cauſa, ò en otros articulos de la.*

19 *En la ſegunda inſtancia de que cauſas ſe puede conocer, ſi de ſolos los articulos que ſe trataron en la primera, ò otros nueuamente alegados, y intentados prouar:*

20 *La cantidad de la cauſa ſobre que ſe litigado y apelado, y conforme, à ella donde ſe ha de proſeguir en grado de apelacion.*

21 *Dentro de que tiempo ſe ha de proſeguir, y fenecer la cauſa en grado de apelacion: y del primero, y ſegundo fatal.*

22 *Deſpues de tres ſentencias conformes ſi ha lugar ſegunda ſuplicacion, y de la de las milyquinientas doblas, como ſe ha de interponer, y ſeguir.*

23 *Eſtando prohibido apelarſe de vn iuez, ſi ſe podra ſuplicar de ſu ſentencia.*

24 *Euiendo ſe confirmado la ſentencia del inferior por el ſuperior, qual de las ſentencias ſe ha de executar, y por quien.*

25 *Si apelò friuolà, y malitioſamente, como, y en que ha de ſer condenado el apelante.*

11 His vingintiquinque præceptis, ſiue regulis expoſitis totam fere appellationum materiam comprehendes, verum quia plura ſunt negotia, quá vocabula, vt alias inquit I.C.in l.4 D.de præſcriptis verbis. Poſſuntque aliqui occurre caſus hiſce canonibus non comprehenſi, vt rem exacte tradamus, præter eos quos nominatim recenſebimus inf. dicendi ſunt in hac materia appellationum, Bart.& reliqui ordinarij interpretes, Abbas, & Canoniſtæ in titulis de appellationibus, in Digeſtis, Codice, Decretalibus, Sexto, & Clement.& per totam 2.q.6. De ea namque agitur in Pandectis, ex tit.1. ad titul.14. lib.49.& in Iuſtinianeo Codice, ex tit.62. ad tit.70. lib.7.& Nouella conſtit.23.93. & 103. & noſtri ad tit.23.p.3.tit.16.lib.3. ordinamenti, tit.28.lib.4. nouæ Recopilat. diſputant. Extant de ea peculiares tractatus Guidonis Papæ, Federici Schench. & Ioannis Ferrari, qui habent, 14.tom. tractatuum in antiquis; ſcripſit, & Lancellotus integrum, & vtilem tractatum de appellationibus, ſiue de attentatis, & Ioannes Vvameſius alterum ad titulum de appellationibus, in Decretalibus, late Petr.Rebuff.3.tom. ad ll. Gallicas, tit.de appellationibus & altero tit. de appellationibus ab abuſu, Antonius Gabriel, 3. tom. commun. opinion.tit.de appellationibus, con. 1. ad 5. Guido Pap.deciſione 235.& 436.Petr. Greg.3.part. ſyntag. lib.50.tit.2.Hugo Donellus, lib.28.commen.ex c.4.ad c.10.vtiliter Ioſeph.Maſcard.de probationibus, conſ. 114.ad conſ.120. Hieron. Portoles, in additionibus ad Molinam, 1.tom.§.appellatio, Robert.Maranta, in praxi, 6.p.actu, 2.ex n.1.Paz, in praxi, 6.part.1. tomo in procem.& per totum, & 2.tom.5.p.c.vnico, plure quæſtiones vtiliſſime, D.Chriſtophorus, de Paz, in commentariis, l.150. & ſequentium in legibus ſtyli. Ioſephus de Seſſe, in tractat.inhibitio, c.2.§.3. ex n.88.& omnino videndus Hugo Celſus, iure portorio legum Regni, lit.A, verb.*apelacion*, ex n.1. ad n.73.& quo ad appellationes, quas dicimus, *de monor quantia*, quæ deferuntur ad ciuitatum decuriones, præter ea, quæ lato ſermone ſcribunt Didac. Perez, ad dict.tit.16.lib.3.ordin.& Alphonſus Azeuedo, ad d.tit.18.lib.4.nouæ Recopil.de qua re nos infra, §. 20.videbis eundem Azeuedo, tractatu, de decurionibus, lib.4.c.6.per totum, idem Didac.Perez, in leg.1. tit.5.lib.3.ord.gloſſa *Regidores*. Auendañ.in c.Prætor, c.1.n.31.& reſponſo 26.Auiles, in forma ſyndicatus, art.49.Ioann.Gutierrez de iuram. confirm. 3.p. c.5. Bouad.lib.3.Politicæ, c.8. ex num.183. Paz, in praxi, dict.6.part.c.1.§.vn. Monterroſo, in practic. 2. tractat.fol.13.nos iam ad rei explicationem properemus. Quam, vt penitius exponamus, ne eam illatis (vt aiunt) aggrediamur manibus, nonnulla præmittenda ſunt.

12 Primo, verbum, *appellare*, varias habere ſignificationes præcipuas tres in libris noſtris. Interdum enim ſignificat aliud iudicio conuenire, quomodo apud Valerium lib.4. c.8. *Neque de ſorte quenquam debitorum ſuorum, neque de vſura appellari à ſuis paſſus eſt*, & lib.6.c.2. *pro eo pecuniam ſpopondi, quo nomine nunc appellor*, Senecam lib.1. de benefic. *nemo beneficia in Kalendario ſcribit, nec auarus exactor ad horam diem debitorem appellat*, & lib.2.c.6 *ſi appello, ſi ad iudicem voco, incipit non beneficium eſſe, ſed creditum*. Quintilian.lib.5.c.11. *pauper eras, & tum maxime à creditoribus appellaberis*, eodemque ſenſu *ſponſorem appellare*, apud Cicer. lib.1. epiſt. ad Atticum Hunc. *& bona nomina non appellando mala fieri*. Sextus Alphius fænerator crebris ſermonibus vſurpare ſolebat, ſic qui apud I.C. in l. qui prior 29.D.de iudiciis, in l.fideiuſſor.16.§.fin.D.de fideiuſſor. Interdum appellare eſt blanda oratione alterius pudicitiam attentare, quo ſignificato Valer.Max. lib.6.c.1. *Filiam de ſtupro appellare, cornicularium ſtupri cauſa appellare*, dixit Senec.lib.2.controuerſiar.Ter. *Illum appellabit de ſtupro, adiectis pretiis.* Quintilianus in declamatione pro milite contra Tribunum, appellatis de ſtupro vim adfers, & lib.4.inſt.Orator.c.1.vxor marito dixit appellatam ſe de ſtupro à Tribuno, & apud Vlpianum, in leg.item apud, 15.§.ſiquis virgines appellaſſet, §.appellare, D.de iniuriis.

Poſtremo *appellare eſt*, ab inferiore iudice ad ſu- 13 periorem prouocare, ſiue voce, ſiue porrectis libellis id fiat, in qua ſignificatione in omnibus huius tractationis locis (ſunt autem innumera) vſurpatur; dicimuſque appellare ad Imperatorem, Principem, Præſidem, appellare iudicem, Senatum; appellare, in iudices, in arbitros: appellare à iudice: appellare Imperator magiſtratus; appellare aduerſus aliquem, aduerſus ſententiam, appellare contra ſententiam contra aliquem, contra fiſcum appellare de ſententia; & multa alia id genus, quæ paſſim offendes in libris noſtris, congeſſit autem diligens, & eruditus Briſon.lib.1.de verb.ſign.pag.34.& ſeq.

Secundò præmittendum eſt, *appellationis* varias, & 14 multiplices definitiones à noſtris tradi, vt conſtat ex his, quos retulimus, ſup.n.11.adeo, vt tot fere diffinitiones ſint, quot interpretes, qui hac de re ſcripſere, nos omiſſa extraiudiciali, de qua ſtatim ex Petr. Greg.& Donello ibi, relatis, Cujacio; in paratitl. C. eod. Vveſemb.n.3.in paratitl. D.hoc tit. qui effectu à communi Bart. Abb. & antiquorum non multum diſcrepant, ſic definimus. *Appellatio eſt † ab inferiore* 15 *iudice ad ſuperiorem facta prouocatio, ſi, vt is de ea re amplius cognoſcat, & prius ſiue decretum, ſiue pronunciatũ ſententia ſua corrigat, & in melius reformet.* Deſumimus, ex l.1.D.de appell.l.1.tit.23.p.3. Nam dicere, cũ Oſtienſi *ſuſpenſionem iudicati per inferiorem*, quod frequentius admittitur, & in his Scholis probatur, non placet eo quod non ſemper appellatio ſuſpendat iudicatum, vt late infra multis in caſibus audiemus. Dicere

cere *ratione grauaminis illati,vel inferendi*, quam finitæ adfert Bart.probat Abb. & multi ſequuntur, minus probatur,quia, & temere appellationes, & ſine grauamine interpoſitæ appellationes dicuntur quamvis iniuſtæ ſint, vt in tit.*C.quorum appellat. non recipiantur*. Priora verba ſunt loco generis, comprehenduntque & extrajudicialem appellationem,de qua ſtatim poſteriora loco differentiæ, & quæ iudiciali tantum conueniunt.

16 Tertiò præmitte,quod licet nonnulli,quorum meminit Petr.Greg.d.c.2.n.4.& 5.plures appellationum ſpecies conſtituant crebrioti tamen ſententia duplex tantum admittitur, vt ex aliis reſoluunt Petr.Greg.d. n.5. Ferrarius, lib.1. de appell. c.3.Rebuff. eod.tract. n.53.in præfat.Paz.d.6.p.in procem. num.8.9. & 10. Azeuedo,in rubr.tit.18.n.4.*Iudicialis,& extraiudicialis*,quæ diuiſio inſinuatur,in c.cum ſi Romana 5.ibi, etiam extra judicium,de appellat.in c.1.ibi,in iudicio,
17 vel extra de appellat. lib.6. Iudicialis, † dicitur illa quæ de rebus in iudicium iam deductis in quacumque iudicij parte fit,de qua tota noſtra diſputatio,quæ & illa membra continet, qua alij conſtituunt, dum aiunt eſſe ante iudicialem, quæ ante litis conteſtationem fit, c.ſignificante, 34.c. Rodulphus,35. de reſcript. *Intra iudicialem*, quæ à ſententia diffinitiua toto hoc tractatu.*Poſt iudicialem*, quæ adiicitur executione,l.ab executore,4.D. de appellat.l.ab executione, 5.C.quorum appellat.non recip.c.quoad conſultationem,15.de re iudic.

18 *Extrajudicialis eſt*, quæ adhuc cauſa non cœpta interponitur, veluti ab ſpoliatione,aut electione,quæ pertinet potius ad cauſam inchoandàm, cum tamen ipſa non inchoet, nec per eius interpoſitionem fiat litis pendentia,deciſio Rotæ 763.de appellat.in antiquis,latè Francus,in c.bonæ,51. appell. ſoletque hujuſmodi appellatio,non appellatio,ſed prouocatio ad cauſam dici,c.cum ſit Romana,5.in fine principij, de
19 appellationibus. Fit autem † hæc prouocatio non tantum ab his, quæ geruntur per iudicem exequendo, vel ſtatuendo extra iudicium, & contra alias partes, quam litigantes: ſed etiam ab iis, quæ aliquis alius contra nos, ſine iudicio agit,quod in electionibus frequenter contingit, vt in contentione, & diſcordia eligentium,plures enim in ea interponi ſolent appellationes,c.conſiderauimus, 10.de electione; in quibus non tantum propter factas electiones, & aduerſus illas appellatio permittitur, ſi forte illæ non legitimæ dicantur,c.Eccleſia.48.de electione, aut de non idoneo factæ, c. congregato, 53. de electione, c.1. vt circa, 4.de electione, lib.6. ſed etiam propter nondum factas aduerſus futuras, veluti ſiquis appellet, ne ſine eo ad electionem procedatur,c.bonæ,36. de electione, ne ad electionem procedatur ſine conſenſu totius Cap. niſi omnibus abſentibus vocatis, c.auditis, 29. de electione, ne ille, vel ille eligatur, c.cum inter,23.de electione, c.qui contra 20. eodem tit.lib.6. vt non niſi canonica fiat electio,c.cum nobis, 19. de electione. Cuius appellationis aduerſus futuram electionem ea eſt poteſtas, quod omnium eligentium poteſtatem ſuſpendat, dict. c.cum nobis electionis progreſſum impediat, c.quod ſicut,28. de electione, & poſt appellationem acta electio,& electionis confirmatio,vt attentatum,& innouatum ceſſari debeat, c. conſiderauimus, 10.de electione, c.ſi poſtquam, 33. eodem tit. lib.6. quomodo ex Ioann. Vvames, in c.conſtituti, 23. num.2. & 3. ſupplenda ſunt, quæ tradiderunt Petr.Gregor.c.2.ex num.6.Robertus Lancellotus de attentatis,2.part. c.12.ampliat. 17.ex num.20. Hæ prouocationes, ſiue appellationes, quæ extrajudiciales dicuntur, & in his ſimilibus caſibus fiunt,vulgo, *requirimientos*, nuncupantur, in quibus ne quid deſit, in ima cera, & poſteriori parte vtile ſemper erit adiicere illa verba, taliter ex nunc provt ex tunc,ſaluo iure nullitatis tanquam à grauamine comminato, vel veroſimiliter inferendo appellare ad eum ad quem de iure poteſt,& debet,ſic conſuluit Guido Pap.deciſione 436.n.33.& 73.quoniam placuit etiam à futuro grauamine appellari poſſe, quando imminet,& veroſimiliter timetur,l.& in multis, 25.C.de appellat. auth. de collatoribus, §. ſiquis autem putauerit, collatione 9. non alias,iuxta doctrinam eiuſdem Guidonis Papæ, tractatu de appellationibus,quæſt.26. & c.quæ latius ſcribit Speculator, titul. de appell.§.2. verſiculo trigeſimoſeptimo, & §. qualiter,verſic. *Deeſſe*, Innocent. in c.ſignificauerunt
extra de teſtibus. Planè † quamvis in beneficialibus 20
huiuſmodi extrajudicialis appellatio citationis vim habeat, & ita appellatus teneatur abſque alia noua citatione comparere,coram iudice ad quem appellat, & ſi non compareat in eum tanquam in contumacem ſtatui poſſit, vt docet Francus, in dict. c. bonæ, Maranta,d.6.p.c.de appellat. n.268. & eſt text. & ibi gloſſa,in c.1.de electione, in 6. in aliis tamen cauſis citatio exigitur Abb. in dict. c. cum ſit Roman. columu.penult.quinimo ſi eam appellationem, qui interpoſuit deſeruerit,amplius non auditur, Aut. Nicelus,tract.de concor.gl.n.149. & regulariter, quid ea operetur Guido Pap.n.40.41.& 42. latius Ferr. eod. tract.n.17.cum ſeq.

Quarto præmitte appellationem ex illa ratione, 21
quam ſuprà num.1. inſinuauimus,quippe ne via defenſionibus præcluderetur, & tanquam innocentiæ præſidium inſtitutum,d.c.cum ſpeciali 61.§.porro, de appellat.iuris naturalis eam eſſe ſatis oſtendere,ex regula l.vt vim,3.D. de iuſtitia,& iure,l.ſcientiam, 45. §.qui cum aliter,D.ad legem Aquil.l.1.Cod.vnde vi, Clem.Paſtoralis ad fin.de re iudic. vt nominatim docet Abb.num.13.in rub.hoc tit.Paz,d.p.6.in procem. num.6. Petr.Greg. d.c.2.num.52.qui, & aliam rationem addit à nobis.dict.n.1.non omiſſa, vt ſolidius,& diligentius negotiorum merita in diuerſis tribunalibus excuterentur,l.1.D.hoc tit. l.ad dictos, 6.Cod.de Epiſcop.aud.l.ad dict.29.C.de appell. fallitur quippe iudicium hominum, & ſæpe, in quo differt à diui-
no, quia † Deus non fallit, nec fallitur, ſed veritati 22
ſemper innititur, vt ex diuinis oraculis refertur, in c.Spiritus Sanctus,1.quæſt.1.in c. Deus quando, 24. q.3.in c.panem,de conſecratio. d.2. in c.à nobis 28. de ſententia excommun.quæ ratio cum eo tendat,vt ſine exceptione,& perpetuo vnicuique, quod ſuum eſt tribuatur,vt d.num.1.audiuimus, vtramque iuris naturalis appellationem eſſe,quoad originem,& ſub-
ſtantiam ineuitabiliter conuincit. Licet † quoad ſo- 23
lemnitatem, & formam iure ciuili inductam probet text.ſic intelligendus,in l.2.§.ex actis,deinde Regibus conſules,ibi;*Lege lata factum eſt,vt ab eis prouocatio eſſet*,D.de orig.iur.l.vnica,ibi,*legum adminicula*, C.de
ſententiis præfectorum Prætoriorum. Quæ lex † ab 24
antiquiſſima Solonis in duodecim tabulas tranſlata fluxit.Is cum ſuperiorem ciuilibus ſuis ſenatum, ſeu grauiſſimarum rerum Epheton, obſeruatoremve, & legum ſuarum cuſtodem præſtituiſſet, ad eum etiam Epheſin,ſeù prouocationem perinde, atque ad tribunal inculpatius lege lata eſſe voluit. Vnde Publius
† Valerius Publicola,qui exactis Regibus Lucio Tar- 25
quino Colatino in conſulatum ſuffectus fuit inter eas leges, quibus Plebeiam auctoritatem non nihil inuare,erigereque conatus fuit,hanc vnam tulit.*Condemnatis à conſulibus ad Populum prouocare fas eſto.* Quis appellandi mos ad decem viros vſque eſt obſeruatus, & lege duodecim tabularum maior poteſtas propter authoritatis præſtantiam populo adiecta eſt, & ſic maiorem magiſtratum, populumque appellare eſt permiſſum.Cuius legis verba apud Iulium,lib.3.de legibus hæc ſunt.*Iuſta imperia ſunt,hiſque ciues modeſte,ac ſine recuſatione parento. Magiſtratus,nec obedientem,*

tem, & noxium ciuem, mulcta, vinculis, verberibuſque coercento, ni par maiorve poteſtas,populuſve prohibuiſſet, ad quos prouocatio eſto. Cujus meminerunt Balduinus ad ll.Romuli,cap.47.num.8. Petr.Gregor.dict.lib.50. tit.2.num.1.Ioann.Ferrarius,iam relatus, lib.1. cap.1. num.9. Populus itaque de mulcta per magiſtratum indicta reo prouocante cognoſcebat, cuiuſmodi locus,apud Liuium in quinto ſecundi belli Punici, vbi cum Spurius, & Lucius Caruillius, Tribunus Plebis, ducentum millium æris mulctam Marco poſthumio dixiſſent,cauſa eius certandæ Populus per ſuffragium conuenerit; qui & Flacco Martiali Flamini mulctam remiſit, quam Craſſus Conſul. Pontifex Maximus,ei, ſi à ſacris diſceſſiſſet,dixerat: vt Tullius in XI.Antoniana ſcriptum reliquit.Tandem apud præfectum vrbi appellandi neceſſitatem aliquando retentam eſſe dicitur,ad quem propagato imperio,totius Italiæ iuris dicendi auctoritas fuit delata. Poſtremo Reſpublica per Cæſarem dictatorem oppreſſa, vt omnis rerum ſumma penes Principem eſſe cœpit, ita & prouocationis cauſa,qui,vt damnati Majeſtatis,vel de vi prouocare non poſſent lege ſanxit, referente Balduino, d.num.8. Deinde Claudius Nero, communis humani generis pernicies, quo Patribus conſcriptis gratificaretur,Tyrannidiſque ergo conſtituendæ minus ſuſpicionis ciuitati præberet,cauit (apud Tranquilum) vt omnes appellationes à iudicibus ad Senatum fierent, & hoc non ſine pecuniæ periculo, cui, & Cornelius Tacitus. XIV. hiſtoriarum lib. adſtipulatur, ergo, vt ex his conſtat, appellationem, quæ eſt innocentiæ præſidium dicto §. porro oppreſſerunt remedium,capit,ad Romana,in 2.2.quæſt.6.exornat Guido Pap.de appellationibus,n.7.& aduerſus iudicum iniurias defenſio, vnde,& in die feriata proponi poteſt, reſoluit ex aliis Antonius Nicellus, tract.de concordia gloſſarum,num.154.num.316.iuris naturalis eſſe reſeruandum eſt.

26 Vnde efficitur,eius interpoſitionem,etiam excommunicato licitam,cap.cum inter,5. de exceptionibus, & quod magis eſt,etiam ſi à princip.actor fuerit,cap. ſignificauerunt,11.eodem tit.cum primum enim quis ex ſententia condemnatur, defenſione indiget aduerſus ſententiæ iniquitatem,& oppreſſionem, c. omnis oppreſſus,cap.ad Romanam,el 1.y el 2.2.q.6. c. ſuggeſtum in principio, de apppell. l.1. D. eodem. Qua quidem defenſione, nec excommunicatus priuari potuit,ne illud ius naturale in defenſione conſiſtens infringeretur. Forma vero,& ſolemnitas appellationis à iure ciuili inducta eſt, l.2.colum 4.ver.exactis deinde Regibus ibi:*l.lata factum eſt vt ab eis prouocatio eſſet*, D.de origine iuris, leg. vnica, ibi, *legum adminicula*, C.de ſent.præf.Præt.notat Abb.num.6.ibi Syluester, vbi ſup.n.2.& Suarez de Paz,in dict. procemio, numer.6.& 7.

27 Prædictæ tamen reſolutioni illud obſtat poſſe per Principem,vel humanam legem ius appellandi tolli, *ſi appellatione remota* procedatur, 1.cap.1. de reſcript. cap.paſtoralis,53.de appellationibus,cap.ſuper eo,13. c.ſuper quæſt.47.§.ſi vero,de off. deleg. l.1. §. interdum, D.à quibus appellare non licet, l.12. ad finem, tit.23.p.3. & per conſequens non videri à iure naturali appellationem inductam, cum ea,quæ iuris naturalis ſunt immutabilia eſſe, nec per principem etiam ſummum tolli poſſe certiſſimi iuris ſit,c.ſunt quidam, 23.q.1.c.ſi.de conſuetudine,§.ſed naturalia,inſt.de iure naturali gen.& ciuili: Clementina paſtoralis, ad finem, de re iudicata,vbi frequentiſſima eſt omnium adnotatio citationum, vtpote, quæ naturalis defenſio ſit à Principe minime tolli poſſe.

28 Cui difficultati ſatisfiet,ſi aduertamus diſpar ius eſſe appellationis, & citationis:citatio etenim defenſio eſt iuris naturalis, & ideo à Principe tolli non poteſt, qua in ſpecie loquitur text.in d. Clem.2.de re iudic. appellatio vero generaliter ſumpta, defenſio eſt iuris humani,& poſitiui,& ita poteſt tolli per Principem, vel humanam legem,non enim tollitur totalis defenſio, provt in citatione, ſed modus defenſionis à lege humana, & poſitiua inductus reſtringitur, & limitatur: qua in ſpecie accipiendus eſt text.in d.c.1.de reſcript.& reliqua iura in arg.adducta.ita Abb.in c.dilecti,n.13.de except.eleganter Decius,hic n.4. Ripa,in d.c.1.de reſcript.Ang. Aret. in l.1. notab.vlt. D.h.tit. idem,in l.1.§.interdum, D.à quibus appellare non licet. Quibus nos vltra prædictos.DD. illud notatu dignum adiicimus, quod licet appellatio generaliter ſúpta defenſio ſit iuris humani,& poſitiui.tūc tamen appellatio defenſio iuris naturalis erit, quoties omnino perpenſis negotij circonſtantiis, & qualitatibus neceſſaria ſit ad iuſtitiam miniſtrandam,iuſque ſuum vnicuique reddendum, & in hoc caſu à Principe tolli non poterit,ita Couarrun.pract.quæſt.c.23.num.6. qua de re vltra ea,quæ idem Didacus docte,& copioſe ibi dixerit,vide Manticam,in rubrica,de appellationibus,num.13.Rebuff.2.tom.tit. de reſcriptis in præfatione,n.161.Pinelum,in rub.1.p.c.2.num.21. C.de reſcind.

Ex qua veriſſima reſolutione, primo deducitur in- 29
tellectus ad text. in dict. c.1. de reſcriptis c. paſtoralis,53.de appellat.cum omnibus aliis iuribus, de cauſis appellatione remota diſponentibus; poteſt enim Summus Princeps cauſas appellatione remota examinandas committere, nec ex eo defenſionem naturali iure inductam tollere dici poteſt, ſi cuiuſcunque cauſæ, etiam grauis, examinationem committat iudici docto, & integerrimo; apud quem cum in prima inſtantia omnes hi, quos negotium principale tangit, citentur,eorumque defenſiones audiantur ſatis ſuperque ſit naturali iure, etiamſi appellatio non admittatur: cùm lites immortales eſſe non debeant, imo expediat Reip. breuem finem litibus imponi, c. finem litibus,de dolo, & contum. capitul.2. de cauſ. poſſ.& pro. l. properandum, C. de iudiciis, Trident. Conc.ſeſſ.24.c.20.

Secundò deducitur dicendi ratio ad Regni noſtri 30
legem,16.tit.23.part.3. diſponentem, publicos latrones,ſeditionem commouentes, eorum duces,vel principales fautores,raptores virginum,monetæ, ſeu Regij ſigilli falſarios; veneficos.prodit res,aleuoſos,de prædictis delictis legitime conuictos,vel ſponte confeſſos,minime appellantes audiri, cui Regiæ legi, de iure communi conſonat, l. conſtitutiones,16.D. hoc tit.l.1.§.tantum autem,in fin. Cod. de [illegible]p.virg.l.1.C. de falſa moneta, l.obſeruare, Cod. quor.ap.non recipian.tradit Gomezius,3.tom.variar.c.12.num.31.poſt medium. His enim in caſibus,cum in prima inſtantia prædictorum delinquentium fuerint legitimæ defenſiones auditæ,iuſtiſſime tolli poteſt appellationis defenſio, propter talium delictorum qualitatem, quæ iuxta Reip. bene inſtitutæ vtilitatem non patitur ſententiæ executionem interpoſitæ appellationis prætextu impediri, cum idem Reip. expediat, ne delicta maneant impunita,leg.locatio,9.§. quod illicite, D.de publicanis,& vect.l ſi ita vulneratus, 52.D.ad legem Aquiliam, vbi gloſſ.verbo, impunita, multa ad idem iura cumulat,& adducit ita Couarr.d.c.23.n.6.in verſ. ſexto,infertur.

Tertiò apparet, quo iure locum habeat vtilis illa 31
traditio,de qua per l. 2.C.quor.ap.non recipi.qua docemur conuictum ſimul,atque confeſſum etiam ſi appellauerit,minime audiri,nec per iudicem à quo, nec per iudicem ad quem; quam traditionem in quocunque negotio,ſiue criminali,ſiue ciuili communem eſſe fatetur Ang.de Aret.in l.creditor,§.iuſſus,D.de appell.idem in tract.maleficiorum,verbo.*præſente*, Caio, Abb.& omnes,in c.cum ſpeciali, 61.§. porro, de appellat.& vltra eos Couarr.d.c.23.n.5.in princ.Pro-

uenit enim hoc ex eo, quod cum in prima inſtantia citato, & defenſo reo, ita teſtibus ſit conuictus, vt dici poſſit legitime, plane, & integre probatum eſſe delictum, & huic legitimæ; & luce meridiana probationi clariori accedat ipſius de crimine confeſſio, non infringitur jus naturale, ſi ipſius appellatio non admititatur, imo ſumme conueniens eſt, & Reip. maxime neceſſarium talem delinquentem minime appellantem audiri, ex ſup. relata doctrina: & ita tenendum eſt.

His veluti in modum præuiæ cujuſdam inſpectionis præmiſſis, & pro generali materiæ cognitione prælibatis, quia quædam alia, quæ hic deſiderari poſſunt, infra commodius ſuis locis enatrabimus, vt ad clauſularum, ſiue præceptorum explicationem accedamus, oppoitunum jam erit; ecce primum.

EXAMINIS, ET INSTITVTIOnis proceſſus in cauſis appellationum.

Primum Præceptum.

Lo primero que ſe ha de aduertir, quien interpuſo la apelacin, ſi la miſma parte, ò ſu legitimo procurador: ò algun tercero ſin tener poder, ſi la interpuſo la parte en cauſa criminal, no eſtando preſo, en auſencia, ò rebeldia.

Qui appellare poſſint, per quaſve perſonas appellatio poſſit interponi. §. 1.

SVMMARIA.

1 *Appellatio à quo, quando, quomodo, & vbi opus fuit, an ſit interpoſita, in primis inſpiciendum.*
2 *Appellare poſſunt omnes quorum intereſt ſententiam corrigi, vel emendari, & nu. ſeq. & n. nono. 10. & 11.*
3 *Appellare in aliena cauſa quando liceat.*
Appellare mater filij nomine, quando, & in quibus caſibus poſſit.
Appellare quilibet pro eo, qui ad ſupplicium ducitur, etiam nolente poteſt.
Appellare ſeruus, nec domini nomine poteſt.
Appellare procurator, & ſemper poteſt, & debet.
4 *Appellandi libera facultas omnibus in ſua cauſa conceſſa.*
5 *Appellare ſerui ſuo nomine, quando poſſint,*
6 *Appellare contumax abſens condemnatus non poteſt, & quis contumax dicatur.*
7 *Appellare quibuſdam perſonis delicti genus interdicit; quarum plures referuntur.*
8 *Appellari ne poſſit, litigatorum conuentione ſæpe efficitur, & quando id non liceat.*

1 CVm non antea ſententia in rem iudicatam tranſeat ſi ab ea appellatum ſit, quam indicata, aut deſerta ſit appellatio, & iudicis officium quieuerit, nouaque lis ex litis primæ materia ab appellatione initium, & exordium ſumat; recte primum hoc noſtrum præceptum animaduertit, à quo ſit appellatio interpoſita, ſi ab eo, aduerſus quem lata ſententia fuit: an legitimam perſonam ſtandi in iudicio habeat, eamque, quando, quomodo, & vbi opus fuit, propoſuerit: ſi ab eius procuratore, in legitimum mandatum: ſi ab alio, ſine mandato, an is ſit, cui etiam, ſine eo prouocandi ius competat, eſt enim hæc in omnibus inſtantiis certiſſima, & indubitata regula, ante omnia litigantium perſonarum legitimationem requiri, ne judicia alias illuſoria reddantur, quo reſpicit *titulus*, C. qui legitimam perſonam habeat ſtandi in iudicio l. licet 24. C. de procuratoribus, l, 1. tit. 3. part. 3. l. clarum, 4. C. de auth. præſt. leg. acta, 45. §. fin. D. de re iudicata, Quas præter alios nouiſſime exornat Proſper. Farinacius, in praxi criminali. 3. part. quæſt. 81. cap. 10. ex num. 1. & ita nominatim obſeruauimus ſup. 1. part. §. 1. num. 1. & 2. part. & probat, l. 1. tit. 2. part. 3. & quamvis juxta primum hoc noſtrum præceptum occurrant, plura, ex multis ſequentia accipe.

2 Primum, eos omnes quorum intereſt latam ſententiam corrigi, etiam ſi litem, controuerſiamve non egerint, appellare poſſe, cap. non ſolent, 2. qu. 6. cap. cum inter, 16. de electione, cap. ſuper eo. 15. de officio de leg. cap. cum ſuper. 17. de re iud. l. ab executore. 4. §. 1. l. à ſententia, 5. C. de appellat. l. 1. in principio, D. de appellat. recipiend. leg. 1. ibi. *Mas aun todos los otros, à quien viniesſe la pro. ò le daño de aquel juyzio*, tit. 23. part. 3. quibus in locis Accurſ. & alij gloſſographi plura obſeruant, latius Federicus Schench. de appellationibus, num. 5. & 6. Ioann. Ferrarius, eodem tractat. lib. 2. cap. 1. cap. 12. & cap. 13. Paz, d. 6. part. in procem. num. 18. erudite Donellus, d. lib. 28. cap. 6. Deinde in perſona appellantis, id ſpectandum, vtrum aliena cauſa quis appellet, an in ſua.

3 In aliena cauſa, ei qui judicio expertus non eſt (ſi eius non intereſt, vt paulo ſuperius diximus) appellare non licet, l. 2. verſic *ſed dicendum*, D. quando appella. ſit. Quod ſic accipies, niſi, aut ei mandatum ſit, aut cum appellaſſet Dominus ratum habuerit, l. 1. in principio, vbi notat Acc. D. de appe. recip. Mater ſi filij ſui rem ſententia verſam animaduerterit, prouocare poterit, pietati enim datum eſt, & hanc audiri debere, d. cap. non ſolent, 2. quæſt. 6. dict. leg. 1. D. de appellat. recip. l. 1. §. 1. D. quando appellandum ſit, leg. 1. D. de liberali cauſa, leg. 2. l. 4. tit. 23. part. 3. quas leges item, & leg. 2. ibi: *Quoniam ſeruitus eorum ad dolorem noſtrum, iniuriamque noſtram porrigitur*, D. de liber. cauſa, & l. 6. ibi: *Porque ſiempre finca la manzilla en ſu linage*, d. tit. 3. part. 3. extra cauſam ſententiæ ſanguinis, aut alias famoſæ, ad cauſas nobilitatis extendes, vt in eis quilibet etiam conſanguineus, cui ex ſententia præjudicium generatur prouocare poſſit. Hoc amplius humanitatis cauſa receptum eſt, vt quilibet appellare poſſit nomine ejus, non tantum qui ad ſupplicium ducitur, ſed etiam, qui ſupplicio addictus eſt, quamvis illi repugnet, leg. non tantum, 6. D. de appellat. leg. addictos, 29. Cod. eodem diximus, quemlibet poſſe hoc caſu appellare; niſi forte ſeruus ſit, qui ne domini quidem nomine appellare poteſt, leg. fin. in principio, D. de appellationibus, cui conſonat, l. 2. verſic. *mas ſi el ſieruo*, tit. 23. part. 3. Diximus eum, qui judicio expertus non eſt in aliena cauſa non poſſe appellare: quoniam qui judicio expertus eſt, quamvis alienam cauſam agat, vt procurator: tamen lite conteſtata dominus litis efficitur, vt recte placeat eum, ſi victus ſit, appellare poſſe, & quidem per procuratorem, leg. 4. §. vlt. D. de appellat. leg. 19. tit. 5. l. 2. l. 3. tit. 23. part. 3. quibus in locis late Gregor. Lopez, rem examinat, item & Ioann. Ferrarius, dict. tract. de appellat. lib. 2. ex numero 111. quod ſi procurator meus à ſententia aduerſus me lata non prouocauit (quod vel negligentia, vel malitia contigit ſæpe) potero ipſe intra legitimum tempus à die ſcientiæ computandum prouocare, dict. l. 1. part. vbi Gregor. gloſ. 16. quod eſt menti tenendum, adde ex d. l. 2. &. 3. partitæ Procuratorem non ſolum poſſe, verum, & teneri appellare, quamvis mandatum ad lites tantum habeat, aperte tamen proſequi non tenetur Caſtrenſis, conſil. 136. num. 3. col. 4. lib. 1. Thuſcus Cardinalis practicarum concluſionum, litera. A. cap. 362. vbi idem in fidejuſſore contractus, & emptore reſoluit.

4 In ſua cauſa ſi quis appellet, id eſt, ſi appellet is cuius intereſt, refert, vtrum ipſe, dum cauſam ageret victus eſt, an vero alio condemnato appellet, vt iam admonuimus.

Nam de poteſtate appellantis ita cautum eſt, & in majoribus, & in minoribus negotiis appellandi liberam facultatem eſſe, l. & in minoribus, 20. l. ſiquis, 30. C. de appellat. XI. extra eodem, l. 1. cum ſequentibus, tit. 23. part. 3. Ex quo eſt quod Impp. prohibent vim, aut minas inferri appellantibus, & ſiquis prohibeat victos appellare, minantur ſe vltores futuros, l. minime, 12. d. l. ſi quis, 30. C. de appellationib. Quæ ſi de hac re facultas eſt, fruſtra expectatur authoritas, & judicis approbatio, in eo quod etiam ſi velit denegare, non poteſt, & ſane ita eſt, vt niſi quid nominatim prohibeantur, ſit vbique ea facultas appellandi.

5 Omnibus ergo, qui judicio experti ſunt in ſua cauſa appellare permittitur, niſi ſi cui conditio perſonæ, aut contumacia, aut delicti genus, aut conuentio ſua, & conſenſus obſtet. Obſtat *perſona conditio* ſeruis, qui cum judicio intereſſe non poſſint leg. ſeruus 6. C. de judiciis, leg. 8. tit. 2. part. 3. de eis in criminali cauſa, ita ſcriptum eſt, in l. ſerui, 15. D. de appellat. *Serui appellare non poſſunt, ſed domini eorum ad opem ſeruo ferendam, poſſunt vti remedio appellationis & alius domini nomine id facere poteſt, ſi vero, neque dominus, neque alius pro domino appellauerit, ipſe ſeruus, qui ſententiam paſſus eſt, triſte auxilium ſibi implorare non denegamus.* Conſonat in omnibus, l. 2. titul. 23. par. 3. vbi Gregor. gloſ. 4. cum hoc caſu non appellare, ſed ad ſupplicationem interponere poſſe, ex aliis referat: & probet Ferrarius jam relatus, lib. 4. capit. 1. ad fin. de qua re late inf. §. 23.

6 *De contumacibus ita ius eſt:* qui cum ad agendum cauſam legitimis edictis vocatus eſſet abſens condemnatus eſt ſiquidem abfuerit per contumaciam, ejus appellatio recipi non poteſt, l. & poſt edictum, 73. §. fin. D. de judiciis, leg. ex conſenſu, 23. §. fin. D. de appellat. l. 1. l. 4. in fin. C. quorum appell. non recip. l. 9. tit. 23. part. 3. l. 5. tit. 16. lib. 3. ordinam. leg. 4. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. Quis autem per contumaciam abeſſe intelligatur, docemur in leg. contumacia, 53. D. de re judic. Plane quoad rem hanc attinet, animaduertendum eſt, aduerſus eos tantum, qui per contumaciam abſunt, conſtitutum hoc jus eſſe, quia non comparendo judicem videntur contemnere: quod ſi quid aliud in judicio per contumaciam, quis non faciat, veluti ſi non exhibeat inſtrumenta, nihilominus eo nomine condemnatus appellare poteſt, leg. creditor. 29. §. 1. D. de appellationibus, dict. leg. 9. verſicul. *Pro ſi el demandado*, explicat videndi in propoſito Federicus, de appellationibus, num. 27. 28. & 29. Ioan. Vvameſius, in c. cum ſpeciali, 61. §. porro, num. 9. de appellat. Guido Pap. deciſ. 436. num. 70. Lancellotus de attentatis, 2. part. cap. 4. limitatione, 18. numero primo & cap. 11. num. 12. & 3. part. cap. 18. Maranta, in practica, tit. de citatione, n. 70. Capicius, deciſ. 139. Socinus, reg. 73. Pet. Dueñas, reg. 152 poſt Greg. in d. l. 9. & Azeuedo, in dict. leg. 4. Didacus Perez, in dict. leg. 5. ordinam. Quibus adde ſi juſtam aliquam cauſam allegat, etiam in vera contumacia audiendum, ex his quæ animaduertit nouiſſimus Ceuallos, in practicis quæſtionibus, cap. 149. cap. 266. cap. 412. & cap. 612. vbi idem etiam jure Regio admittendum reſoluit, & Azeuedo, in leg. 10. num. 83. tit. 17. lib. 4. nouæ Recopil. Qua de re videndus etiam eſt Iulius Clarus, lib. 5. recep. ſententia, §. fin. quæſt. 94. & quæ nouiſſimè ad eum obſeruat Ioan. Baptiſt. Baiardus, & hodie reſoluit Illuſtris Card. Dominicus Thuſcus, practicarum concluſionum juris, cap. 416. & 417.

7 Diximus num. 5. quibuſdam perſonis delicti genus appellandi poteſtatem interdicere, referuntur, in leg. conſtitutiones, 26. D. de appellationibus, leg. 2. leg. 3. Cod quorum appellat. non recipiant, quibus conſonat, le. 16. tit. 23. par. 3. quæ ex eis ſumpta eſt. item, & ex l. ſi quis filio exhæredato, 6. §. hi autem ad fin. D. de injuſto rupto, l. 1. §. ſi autem, C. de raptu virginum, l. 1. Cod. de falſa moneta. Primum inſignes latrones, ſeditionum concinnatores, duces factionum, homicidæ, venefici, malefici, adulteri, item ij qui manifeſtam violentiam commiſerunt, item officialis à ſuo judice condemnatus ob delictum in ſuo officio commiſſum, raptores virginum, monialium, & quarumlibet honeſtarum fœminarum, falſam monetam fabricantes, literas Regias, ſiue Apoſtolicas corrumpentes, vel ſimulantes: quos placuit damnatos ſtatim puniri debere, quia publice interſit eorum appellationes non recipi: ſed ita demum ſi non ſolum legitimis probationibus conuicti damnati ſint, ſed ſi etiam voce propria vitium, ſceluſque confeſſi ſint, d. l. 2. C. quorum appellat. non reci. cui ego hac in re plus defero, quam dict. leg. ibi: *A quien ſea prouado pro buenos teſtigos, o por ſu conſciencia fecha in juyzio ſin premio:* quæ licet probet alternatiuè alterum ſufficere, vel teſtibus conuictum reum his in criminibus eſſe, vel ſponte confeſſum, vt ei appellandi poteſtas denegetur, æquior tamen eſt, dict. leg. 2. quam communi praxi admiſſam, ex alijs reſoluit videndus Iulius Clarus, lib. 5. receptar. §. fin. quæſt. 94. numero primo, quamuis contrarium, quinimo ſolam confeſſionem ſufficere, & ſi conuictus non ſit reus, vt poſſit iuſtè morti tradi, doceat gloſſ. verbo, *vel de quo*, in cap. Romana. 3. §. ſin autem, de appellat. lib. 6. quam etiam communis ſequitur referente Iulio Claro, dict. num. 1. Couarr. in pract. quæſtionibus, cap. 23. Anton Gomez, 3. tomo, cap. 13. num. 31. Thuſco practicarum concluſionum, cap. 417. Baiardo, in additionibus ad Iulium Clarum, dict. §. fin. quæſt. 94. ex num. 13. Ego hac in re judicis arbitrio, & religioni totum defero, qui juxta temporis, perſonarum, & locorum opportunitates ſtatuat, ex regula leg. 1. D. de jus de lib. conjuncti, leg. 3. §. 1. verſic. *Tu magis*, D. de teſtibus, & à Pinello traditis, in leg. 2. 3. part. cap. fin. nu. 44. Cod. de reſcind. vend. fieri enim poteſt, vt licet quis ſponte confeſſus ſit, paſtea tamen, vel confeſſionem erroneam afferat, vel aliam aliquam conditionem adjiciat, vt ſi ad ſui defenſionem homicidium patratum contendat, & alia id genus, quibus in caſibus ſine dubio appellatio admitti debet, ex ſententia Gregor. Lopez, in d. l. 16. gloſ. 10. Card. Thuſci, d. cap. 417. Sanè an deciſio, d. l. 2. C. quorum appella. & d. tit. 16. p. in aliis quoque caſibus admittenda ſit, latè Auendañ. de exequend. mandatis, 1. part. cap. 2. Ceuallos, practicarum commun. cap. 509. Eſtque videndus omnino Bouadilla, qui doctè, & piè judices inſtruit qualiter ſe juxta executionem ſententiæ in criminalibus habere debeant, in ſua Politica, libro quinto, capite 3. ex numer. 75. cum ſequentibus, & plures caſus in quibus non admittat; congerit Thuſcus, cap. 402. videndus omnino, juxta d. l. 2. & Ant. Gomez 3. tom. cap. 13. num. 31. Ioan. Gutierrez, de juram. confirmat. cap. 8. ſub. nu. 5. 3. part. Paulus Grilland. tractat. de relaxat. carcerator. 2. q. n. 5. cum ſequentibus.

8 Diximus eodem num. 5. quod ſi cætera deſint, pacto etiam effici inter litigatores poteris, nec cui eorum appellare liceat, leg. vlt. §. fin. C. de tempor. appellat. Quinimo vt nihil inter eos conuenerit, ſi tamen quis ante ſententiam profeſſus fuerit, ſe à judice non prouocaturum, prouocandi auxilium perdidit, lege prima §. ſiquis, D. à quibus appellare non licet *quibus* conſonat textus, in l. 13. verſic. *fizieren poſtura*, tit. 2. part. 3. vbi vere explicat Greg. ex hujuſmodi pacto non excludi nullitatis remedium ſi ſeorſum ab appellatione in judicio deducatur quod eſt menti tenendum, quotidie enim occurrit. Ratio in promptu eſt, quoniam ſi appellationi interpoſitæ poteſt appellans ei renunciare, vt audiemus infra, §. cap. longe magis poterit à prouocatione abſtinere, idque pacto comprehendere, leg. ſiquis libellos, 28. C. de apell. cap. quamvis, 10. de elect. lib. 6. junctis d. §. fi. & d. §. ſiquis. Quod tantum limitat Greg. in dict. l. 13. gloſ. *fizieren poſtura*, in fin. ſi cauſa eſſet criminalis vel liberalis, ſeu ſtatus ex ratio-

ne,leg.1.§.fin.cum legibus ſequentibus,D. de liberali cauſa,C. liber. homo,13.D.ad leg.Aqu.Planè non intelligunt,quicquam iſtiuſmodi conueniſſe,qui judicem ex conſenſu ſumpſerunt, itaque recte viſum eſt à judice ex conſenſu litigantium dato, victum poſſe prouocare,leg.ex conſenſu 23. D. de appellat. Hæc de his,qui ipſi judicio experti victi ſunt.

9 Poteſt & is,qui cauſam non egit,cujus tamen intereſt audiri appellans,vt jam ſub.num.2.audiuimus: ſed hac conditione,ſi is ceſſet,qui victus eſt.Et quia non multum intereſt, vtrum victus non appellet,an appellet quidem, cæterum non ex fide cauſam agat, viſum eſt hic quoque ei,cujus intereſt idem tribuendum:non quidem,vt ipſe nouam appellationem interponat,cum ſit à condemnato interpoſita, ſed vt defenſio cauſæ perinde illi committatur,ac ſi ipſe appellaſſet. Diſces hæc ex l. ab executore,4.§.1. D. de appell. l.4.d.tit.23.p.3.quæ duo alia exempla in creditore,& fidejuſſore proponit,vt hi à ſentētiis aduerſus debitorem,& reum latè poſſint prouocare.

10 Qua eadem ratione efficitur,quod licet hoc prouocandi jus non pertineat ad eos quibus teſtamento inofficioſo quid datum, relictumve eſt, quamvis interſit eorum hæredem ſcriptum non vinci, quia ex inofficioſo teſtamento,de quo præſente hærede ſcripto pronunciatum ſit,neque libertates,neque legata debeantur,l.Papinianus,8.§.fin.D. de inofficioſo teſtam.l.ſi pro luſorio,14.§.1.D.de appellat.l.7. tit.23. part.3.ſi tamen dicant,per colluſionem eſſe pronunciatum,aut tranſactum,cum hærede inſtituto prouocare potuerunt,leg.à ſententia,5.§.1.d.l. qui pro luſorio,D.de appellat.ſuſpecta,29.D. de inofficioſo teſtam.quinimo,& ex integro cauſam apud,1.jud.agere, dict.leg.14.

11 Planè quia diximus,d.num.2. item,& paulo ſuperius ratione intereſſe poſſe eos,etiam qui judicio experti non ſunt appellare,admonendi ſumus,intereſſe alicujus ſic accipere nos hoc loco non tantum ſi ejus peculiariter interſit, ideſt, ſi alio condemnato aliquid ei abfuturum ſit *de re familiari*,vt alias fere accipi ſolet:ſed etiam ſi quod in commodum famæ,& exiſtimationis ad eum pertineat.Vt puta dicimus hic intereſſe patris,filium non pronunciare ſeruum, aut libertum:quia non poſſit filius talis eſſe, quin ejus rei dedecus,vel ciuitatis municio,patrem quoque attingat.Item intereſſe propinquorum,vt quis propinquus capite damnetur, quia putatur nota capitalis alicui inuſta ad totam familiam pertinere. Qua de cauſa,& illic patri filio damnato, & hic propinquis alio propinquo damnato appellare permittitur,l.2.§. ſi is qui,& §.vlt.D.de appellat.d.ſit,l.2.l.4.l.6.tit.23. part.3.conducunt,quæ latè diſputat Couarr. pract. quæſtionum,cap.13.ferè per totum & vide, l.4.tit. 18.lib.4.nouæ Recopilat.& ibi Azeuedo.Hactenus, de primo præcepto juxta quod,& an filius pro patre, dominus pro homine, Epiſcopus pro ciuitate audiatur appellans,vltra decreta, dict. tit.23.part.3. vide Guidonem Pap. deciſ.436.num.15.16.& 17.

Secundum præceptum.

Se el que la interpuſo ſiendo verdadero litigante,teniendo conſortes en el pleyto la interpuſo por ſi ſolo,y ſu interes:ò por ſi y en nombrẽ de ſus companeros,y conſortes.

Si vnus ex pluribus appellauerit, §.2.

1 *Appellatio vnius quando alij proſit;*
2 *Reſcriptum Principis in communi cauſa, vni conceſſum, omnibus,quorum intereſt, prodeſt.*
2 *Sententia vna quando, & quomodo plures teneantur.*
3 *Plures vno libello accuſari poſſunt, etiam ex diuerſis cauſis.*
4 *Vnius condemnatio, quando alios litis conſortes comprehendat.*
5 *Appellatio vnius, vt alijs proſit, vt omnibus ex iure communi competat, requiritur.*

VErba ſunt Rubricæ, tit. 68. lib.7. Iuſtinianei Cod.quibus,& hoc noſtro præcepto non quærimus,an ſi vnus appellauerit, alij quorum intereſt appellare,vel interpoſitæ appellationi adhærere poſſint id efficere,quod jam ſuperiori, §. expoſuimus, ſed quando vnius appellatio,aliis vel proſit,vel noceat, cujus rei ſummam mira breuitate complexus eſt Romanus Pontifex,in cap. vna ſententia 72. de appellat.docens.Vna ſententia pluribus condemnatis,ſi vnus ſolus ad appellationis beneficium conuolauerit,illius victoriam jure communi cæteris ſuffragari, ſi communi jure juuentur, idemque negotium,& eadem cauſa defenſionis exiſtat Quod Romani Pontificis placitum ſumptum eſt,ex l. ſiqui ſeparatim. 10.§.quod eſt reſcriptum,& §.quoties D.de appellat.l.1. leg.2. Cod.ſi vnus ex pluribus appell.l. 21. verſic. *Otro ſi dezimos*, tit.22. l. 5.tit. 23.part.2. conducit. leg. 18. tit. 5. part. 3. explicat notabiliter præter interpretes, in dictis locis, Bar.in leg. 4. §. Cato,num. 52. in princ.D. de verbor.oblig. Gregorius multis modis limitans,in dict leg.5.gloſ.2. Socinus conſil.152.Petr. Gregorius,dict. lib.50. cap.2. num.40.Ferrarius,dict.lib.2.de appellat.cap.1.ad fin. Rebuffus,de priuilegiis ſcholar.priuilegio.106.n.29. n.51.& num.97.vbi plures ad rem pertinentes quæſtiones diſputat, proſequitur etiam vtiliter Dominicus Thuſcus practicarum concluſionum, lit. A. c. 363. nos vt rem, & exornemus, & explicemus ſequentia notamus. 1

Vt quemadmodum Principis reſcriptum in vna, 2
eademque pluribus, communi cauſa, quamvis ad vnum eorum dumtaxat directum omnibus ex æquo prodeſt,l.1.C. de diuerſ. reſcrip.l.40.t.18.part.3.Bart. in leg. Lucius,n.10.D.de vulg.Gregor. gloſ.1.in l.26. tit.11.part.5.Et pluribus condemnatis per vnam ſententiam, ſententia omnes complectitur, eo modo, quo explicat titulus, Cod. ſi plures vna ſententia condemnati ſunt,& leg.40.tit.27.p.3.Ita vnius condemnatorum appellatio,aliis quoque, quamvis non appellantibus prodeſſe debet. Non ad hoc tantum, vt appellationi etiam poſtea ex interuallo adhærere, & interpoſitam ab vno,etiam ipſi proſequi poſſint, ne ipſis noceat, quod ipſi quoque non appellauerint;verum etiam ad hoc,vt vnius appellantis victoria, aliis quoque, qui non prouocauerunt,proficiat, vt ſi appellatio juſta pronunciata ſit ab vno appellante, ſententia prior, quoad omnes condemnatos reſcindatur. Quamvis enim pluribus in vnam ſententiam condemnatis, etiam ex his,qui rei debendi ſunt, & ſingulis ſolidum ex vna, eademque cauſa debent,ipſa vnica ſententia in plures condemnationes ſcindatur,d.§. quoties:nec ex pluribus vnus poſſit eligi, & exigi inſolidum, ſi ſimpliciter omnes in vnam,ſummam condemnati ſunt,hoc modo,Caium, & Seium,& Sempronium Lucio Titio centum condemno, quia pro virilibus portionibus ipſa ſententia in perſonas diuiditur:vt ſic tot. videantur eſſe ſententiæ quot perſonæ condemnatæ. Singulæ tamen omnium appellationes non requiruntur: re vera enim plùres non ſunt ſententiæ, ſed vna tantum, licet illius effectus in plures perſonas pro virilibus portionibus ſit diſcretus (quæ eſt ſententia, & interpretatio, d. cap. vna ſententia, cum ſimilibus ſup. allegatis) qui effectus in conſideratione

eſſe

eſſe non debet, niſi poſtquam ſententia in rem tranſiuit judicatam,nec remedio appellationis attentari poteſt, hoc enim eſt periculum ipſius ſententiæ, quod inter conſortes vnius litis ex æquo ſcindatur, l.2.C.ſi plures vna ſententia.

3 Vt autem hæc vnius ex pluribus litis conſortibus in communi condemnatione appellatio, etiam non appellantibus,ſi velint,proſit; in primis oportet, in omnium perſonis,vnam,eandemque eſſe condemnationem, leg.1.C.ſi vnus ex pluribus,d.l.5.part.& explicant ſup.citati: ſi enim in vna cauſa, etiam vnius ejuſdemque rei,plures ſententiæ ferantur,velut vna ſortis,alia vſurarum,duplex appellatio requiritur,leg. cùm in vna,17.in princ.D. de appellat. ne alias alteram agnouiſſe,de altera prouocaſſe intelligatur,vt ibi I.C.docet. Nam vt vna lite,vnoque libello accuſari poſſunt plures,l.ſiquis cum procuratorio,31.§. vnius litis,D.de procurat.idque non tantum ex vna,eademque cauſa,l.ſup.iter.11.§.Caſius,D.de aqua pluuia.arcenda:verum etiam ex aduerſis,vt ex ſententia Cyni, in leg.eo quod à multis,C. ſi cert.petat.contra Speculatorem,de libelli conceptione,§. ad huius, verſic. *ſed pone*,eleganter tradit Ludouicus Romanus, conſ. 140. Ita quoque vna ſententia plures condemnari.

4 Planè,vt vna,eademque ſit condemnatio;vna, eademque debet eſſe cauſa,& defenſionis identitas,nã diuerſitas cauſæ plerunq;diuerſitatem defenſionis inducit,ergo in diuerſis,& ſeparatis cauſis,ſi plures vno libello ſe conueniri patiantur,quod tamen nolle poſſent (excipe eos ex eadem cauſa obligatos, l.1.D. de quibus rebus ad eundem judicem eatur,l.1.C.de cõſortibus ejuſdem litis) ſicuti plures, tam aſpectu, quam effectu ſunt ſentẽtiæ,& quemque ſua perſtringit;ita vnius appellatio alteri non prodeſt, cum plures ex eadẽ cauſa ſeparatim,hoc eſt,plurib.diſtinctis ſententiis condemnantur,dict.l.ſiqui ſeparatim.10.in princ.D.de appellat. & indè plurib.reis debendi conuentis,ſi vnus in decem,alius in quindecim,leg.cum vigintiquinque petita eſſent,)condemnarentur,vnius appellatio alteri non proderit.Ita contigit in pluribus tutoribus, ex vna tutela conuentis,& condemnatis, quorum vnus ſolus geſſit, vt cum alia ſit defenſio ejus,qui non geſſit,alia eius,qui geſſit,l.2.C.ſi tutor, vel curator non geſſerit, ejus qui non geſſit appellatio,ei qui geſſit prodeſſe non debeat, quia maior eſt defenſio eius,qui non geſſit,quam eius qui geſſit,d.l. ſi qui 10.d.§.quoad reſcriptum plures ergo ſententiæ per vnicam appellationem reſcindi non poſſunt.

5 Adde vt ex eiſdem iuribus deduces, vt illa vnius ex pluribus appellatio aliis quoque proſit, requiri, quod ex jure communi omnibus ex æquo competat, vt eſt illa,quæ omnibus competit,& cõceditur,intra tempus appellandi,non etiamſi jure ſingulari ad appellandum, quis admiſſus ſit poſt lapſum appellandi tempus,vt eſt in minore,qui aduerſus omiſsá prouocationem in integrum reſtitui poteſt,vt poſſit etiam poſt decem,vel quinque dies appellare,l.& ſi ſiue 8. §.item ſi non prouocauit,D.de minor.(ex quo etiam nulla probata ceſſione minorem aduerſus omiſſam appellationem reſtituendum docet Bar.in l.fi.n.10.C. in quib.cauſis in integr.reſt. non eſt neceſſ. Capella Tholoſana,q.389.quamvis eo caſu,vt reſtitutio cõcedatur,læſionem eſſe debere probauerit idem Bart.in l. nam,& poſtea.§. ſi minor,n.6.D.de jur.iuran.quia eſt pro ſententia præſumptio,ſequitur Iaſo ibi,num.16. Guid.Pap.quæſt.141.Panor. cõſil.77.col.3.lib.2.dicit communem Boerius,quæſt.7. num. 6.quam varietatem conatur componere Alciat. reg.1.præſumptione, 42. num.4.Res ſic componenda eſt,quando reus minor condemnatus non appellauit, abſque læſionis probatione reſtitui debet juxt.Bart.d.nu.10.ſi vero eſt actor,& contra eum eſt lata ſententia,pro reo probare debet læſionem,vt per Fulg. & Paulum,num.5. in dict.leg.fin.Alex.num.9.in d.§.ſi minor,& conſil.155. nu.6.lib.5.& late diſputat Caldas Pereyra,in l.ſi curatorem,verbo *vel aduerſari dolo*,n.18. C.de in integrũ reſtit.minor. hoc enim caſu minoris priuilegiata appellatio maiori,qui intra tempus legitimum non appellauit,non cõmunicabitur,d.l.2. C.ſi vnus ex pluribus appellat.l.1.C.ſi in communi,eademque cauſa, d.cap.vna ſententia,niſi cum indiuiduitas rei ſeparationem non admittit,Accurſ.gloſ.fin.in d.l.1. C. ſi in communi,eademque cauſa,d.l.5.partitæ,vbi Greg. vt eſt in ſeruitutibus indiuiduis.

Illud tamen perpetuo memineris, in vna eademque condemnatione, ex vna eadem cauſa, iure communi ab vno interpoſitam appellationem, ſic aliis prodeſſe,vt ſequens appellatio,vel tranſactio, vel renunciatio, aliis conſortibus, qui non appellauerunt non obſit: quia ſemel prodeſſe cœpit,nec alterius facto illius commodum eripi debet, quod nominatim docet Baldus, in authentic. hodie, Cod. de appellat. comm. in dict. cap. vna ſententia. 6

Tertium Præceptum.

Si el que la interpuſo es el verdadero apelante ò no lo ſiendo, quiere proſiguiendo la cauſa en la ſegunda inſtancia, ſuplantar la apelacion del aduerſo.

Quomodo is qui ſententia vicit, vel diligentiam appellantis præuenire, vel negligentiam ſupplere poſſit. §. 3.

SVMMARIA.

1 *Cap. oblata, 57. de appellationibus.*
2 *Appellatoribus, & tempus, & pœna conſtituta ni appellationem legitime proſequantur.*
3 *Appellantem compellit iudex, vel ſententiæ parere, vel appellationem proſequi.*
4 *Appellationis proſequendæ quis ſit terminus iure ciuili, Canonico, & Regio.*
5 *Appellationis proſequendæ terminus poteſt ex iuſta cauſa à iudice moderari.*
6 *Appellationis proſequendæ, præfixo termino elapſo, manet firma ſententia, & num. 13.*
7 *Appellationis proſequutio,quem terminum habeat à iure, & iudice præfixum.*
8 *Appellans coram ſuperiore, quando, & quomodo comparere debeat.*
9 *Inhibere ſuperiores iudices poſſunt inferiores, donec acta proceſſus primæ inſtantiæ ad illos ſint delata.*
10 *Appellans,quæ obſeruare debet,vt ſibi magis caueat, quovſque acta ad ſuperiores deferat.*
11 *Appellationis proſequendæ tempora, an includantur in primo fatali.*
12 *Appellationis proſequendæ tempora non currunt compromiſſo durante.*
13 *Appellationis deſertio quando inducatur.*
14 *Appellationis deſertio operatur,vt perinde ſit, ac ſi nunquam eſſet appellatum.*
15 *Appellationis proſequendæ terminum poteſt appellans ſibi præfigere.*
16 *Appellatione non deſerta intempeſtiua eſt quæcumque appellati ſolitudo.*
17 *Appellationem ſi non proſequatur appellans, quomodo, & quando appellato ſuccurrendum, & num. 18. & num. 19.*
20 *Appellationis mentio, an in impetratione literarum neceſſario fieri debeat.*

FRequens caſus in hac appellationum materia Pontificis ſanctionibus longè plus quam Cęſareis 1

animad

animaduerſus,vt fraudi,& dolo appellati occurratur:
pro quo cum dicta ſit ſententia,hoc,vel illo quæſito
colore,vt quia fortè reus impenſis quoque condem-
natus non fuit, aut non maiori ſupplicio damnatus,
appellationem etiam, & ipſe interponit, literas im-
petrat & cauſam ad ſuum iudicem defert,veri appel-
latoris:vt Pontifex inquit,vera appellatione, magno
cum eius incommodo, & præiudicio ſupplantata,
c.oblatæ,57.de appellat. cuius deciſionis & quæſtio-
nis huius ſiue præcepti materia à paucis cognita,quo
breuiter, & dilucidè exponatur, rem ſic comprehen-
ſus.
2 Ne liberum,quis, & ſolutum haberet arbitriũ re-
tractandæ,& reuocandæ ſententiæ,& pœnas,& tem-
pora appellatoribus præſtituta eſſe, docente Iulio
Paulo,lib.5.ſentent. §.1.ſub tit.*de cautionibus & pœ-*
3 *nis appellationum*.Indeque permiſſum † iudici,qui ſen-
tentiam dixit, appellantem compellere, vt vel inter-
poſitam appellationem proſequatur, vel latæ ſenten-
tiæ pareat,cap.perſonas,4.cap.ad hæc 27. cap. perue-
nit, 28. de appellat. Quæ autem proſequendæ, &
4 † exercendæ appellationis tempora fuerint ſtatuta,
non ſatis conſtat;quamuis eius præfinitionis in Pan-
dectarum compoſitione adhuc extent veſtigia,in l.2.
§.ei quoque,D. de iudiciis,l.1. in princ. D. de vacar.
& excuſ.mun. quæ ſi appellator in peragendo nõ ob-
ſeruaſſet, merito præſcriptione repelli poterat. Iuſti-
nianus ſublatis fere iuris veteris veſtigiis exercen-
dæ, & peragendæ appellationi ſpatium anni, &
vrgente cauſa impedimenti biennij ſtatuit in ſuo Co-
dice,in l. fin.C.temper.de appell.& aliquot Nouellis
conſtitutionibus confirmauit, vt in Nouella, 49. *De*
his qui ingrediuntur ad appellandum,& in Nouella,93.
De appellationibus,& Nouella, 126. *Exemplum ſacræ*
formæ de appellationibus. Quod, & Pontifices in vſu
Iuris ſui ſequuti ſunt,cap.cum ſit Romana,5.in princ.
cap.ex ratione,8.cap.conſtitutis,45.de appellat.cap.ei
qui,2.q.6.Clem.ſicut,de appell. & quamvis Hiſpani
Reges legum partitarum cõditiones omiſerint huius
anni,ſiue biennij ex cauſa præfinitiones, vt nomina-
tim aduertit Greg.in l.23.gloſ.4.tit.23.part.3.Azeue-
do,in leg.11.num.4.tit.18.lib.4.nouæ Recopilat. no-
uiores tamen Principes admiſerunt,l.3.tit.16.lib.3.or-
dinam.quæ hodie eſt, d.l.11.Recopilat. quæ tempora
anni,& biennij, primum, & ſecundum fatale appel-
lantur, de quibus,quia commodius infra, §.21. ideò
rem hanc nunc miſſam facimus.
5 Planè is terminus à iure ſtatutus ad appellatio-
nem proſequendam,poteſt per iudicem iuſta exiſten-
te cauſa moderari, quæ ex locorum diſtantia perſo-
narum,ac negotij qualitate æſtimabitur,dict.cap.cum
ſit Romana, verſ. *Niſi forte iudex*, vbi notat gloſ.
verb.*reſciſſus*,gl.verbo,arctari,per textum ibi, in cap.
quoad conſultationem,15.de re iudicata, notant om-
nes vbique,& Bart.vbi cæteri,in l.2.D.de re iudicata,
& de iure Regio probat textus,in l.23.titul.23.part.3.
apertius,in l.2.tit.18.lib.4.nouæ Recop.vbi Azeuedo,
num.1.& 3. Auendanus, reſponſo 2. num. 2. Paz,in
praxi,6.part.1.tom.cap.1.num.1. & 2. & cum multis
videndus omnino Petrus Cenedo,in Collectaneis ad
Decretales,collect.17.ad cap.perſonas, 4.de appellat.
6 Poteſt itaque iudex † ſi attentatis negotiis, circun-
ſtantiis, & qualitatibus ita expedire perſpexerit, ter-
minum à iure conſtitutum moderari, aliumque bre-
uiorem ad proſequendam appellationem præfigere,
quo elapſo, niſi appellans doceat de proſecutione,
ſententia,à qua appellatum eſt, firma manet, & in
rem tranſacta iudicatam, & appellatio remanet de-
ſerta per tranſcurſum,iſtique termini à iudice præfixi,
ſicuti remaneret ob lapſum termini à iure conſtituti,
vt inferius dicemus; ſi vero non aſſignetur per iudi-
cem terminus iuris, annus ſcilicet, ex iuſta cauſa
biennij,

Hæc in termino, qui à iudice præfigitur ad proſe- 7
quendam ſimul, & finiendam appellationem veriſſi-
ma ſunt:ſolet tamen alius terminus,tam à iure,quam
à iudice parti appellanti aſſignari ad proſequendam
appellationem,hoc eſt, ad inchoandam appellationis
proſecutionem, ſeu ad hoc, vt pars appellans coram
ſuperioribus in gradu appellationis præſentetur; &
iſte terminus,de iure Regio partitarum antiquo, erat
duorum menſium,leg.23.tit.23.part.3.(quam de hoc
termino intelligendam eſſe certiſſimum affirmo, cum
Suarez de Paz,d.6.p. tom.1. c. 1.num. 4. in fine, &
Auendaño d.reſp.2. num. 3.) Iure vero nouiori hoc
præſentationis tempus limitatum eſt ad quindecim
dies,*ſi es aquende los puertos:y ſi allende*, ad quadragin-
ta dies,ita conſtat,ex l.2.tit.16.lib.3.ord.hodie,l.2. tit.
18.lib.4.Recopil.Auendaño,dict.nu.3. Paz, vbi ſup.
num.4.& Monterroſus.tract.5.de Chancillerias, c.1.
num.1.
Et hic quidem terminus ad inchoandam proſecu-
tionem appellationis à iure conſtitutus, poterit ſimi-
liter à iudice prorogari,vel coarctari,attente locorum
diſtantia,perſonarumque,& negotij qualitate, vt ex-
preſſum diſponitur per d.l.2.ibi, *al placo que le puſiere*
el iuzgador, tit.18.lib.4. Recopil. vbi notat Azeuedo,
num.3. Auendaño,d.num.3.in verſic. quarta conclu-
ſio,& Monterroſus,dict.num.1.ſi vero iudex non aſſi-
gnauerit terminum, provt magis communiter fieri
ſolet, debet appellans præſentari intra terminum iu-
ris,dierum inf. quindecim, vel quadraginta, cum di-
ſtinctione,de qua ſup.
Hæc tamen præſentatio regulariter fit abſque pro- 8
ceſſu cauſæ, ſolummodo cum appellationis teſtimo-
nio.Qua præſentatione coram ſuperioribus facta ſta-
tim præcipiunt,vt appellatis detur Regalis prouiſio,
quæ vulgariter dicitur,*mejora*,quæ prouiſio citatoria
eſt,& compulſoria;citatoria,quia per eam pars appel-
lata citatur ad proſequendam appellationem, l. 5.tit.
18.lib.4.Recopil.compulſoria,quia per eam compel-
litur Tabellio tranſumptum proceſſus parti appel-
lanti dare,vulgariter,*el traſlado del proceſſo*.
Non vero eſt inhibitoria, quia à ſuperioribus iu- 9
dicibus inferioribus inhibere prohibitum eſt, donec
tranſumptum, ſeu acta proceſſus primæ inſtantiæ ad
eos delata ſint, & ex illis conſtet,an debeat inhibitio
concedi,nec ne,l.54.& 55.t.5.l.1.9.10.& 11.tit.7.lib.
2.l.5.tit.5.lib.7.Recop.In qua prouiſione ſolet per ſu-
periores aſſignari terminus,intra quẽ proceſſus coram
illis deferatur, quo elapſo, & proceſſu non dela-
to,licet attento iuris rigore deſertio appellationis cau-
ſetur,ſecundum Auendañum,& Azeuedum,ita intel-
ligendos,illum d.reſp. 2.n.4.iſtum vero,in d.l.2.n.13.
id tamen praxis minime recipit.
Prouiſionem prædictam debet pars appellans prius, 10
& ante omnia Tabellioni notificare,non parti appel-
latæ antequam tranſumptum proceſſus ſibi à Tabel-
lione traditum fuerit, vt euidenter inconueniens, de
quo per Suarez de Paz,d.cap.1.num.11. per Monter-
roſum,vbi ſup.dict.c.1.num.6.& 7. habito vero pro-
ceſſus tranſumpto,& regali prouiſione parti appella-
tæ notificata, illum pars appellans ſuperioribus iudi-
cibus defert,coram quibus cauſam finiri tenetur intra
annum, vel ex iuſta cauſa biennium ad proſequen-
dam appellationem à iure conceſſum, & tunc locum
habent ea,quæ ſuperius tradidimus.
Quibus adiicite tempora conſtituta ad inchoan- 11
dam proſequutionem appellationis, & præſentatio-
nem coram ſuperioribus faciendam,computari debe-
re in anno fatali ad proſequendam ſimul, & finien-
dam appellationem conceſſo ita Azeuedo dicens
communem.in l.11.tit.18.lib.4.Recopil.idque ad ſen-
ſum patet, cum anni fatalis curſum à die interpoſitæ
appellationis incipere, ſ. n. veriſſime docuerimus. Il-
lud † item pro illius art. complem. ſcitu dignum re- 12
ſtat,

ſtat,terminum ad proſequendam ſimul,& finiendam
appellationem,ſiue ad proſequendam tantummodo,
hoc eſt,ad proſequutionem inchoandam,ſiue à iure,
ſiue à iudice præfixum,& conſtitutum, non currere
compromiſſo durante, vt ex Clem. quandiu,de ap-
pellationibus,notat Auend.d.reſp.2.n.8.Quæ omnia
13 menti tenenda, quia quotidiana in praxi.
Ergo ſi appellans non proſequatur appellationem
intra terminum à iure præſcriptum ad illam proſe-
quendam:tunc primam ſententiam ratam, firmam-
que remanere,& in rem iudicatam tranſacta,& hoc
propter deſertionem appellationis. Ita probatur ex
iuribus ſup.adductis, quæ iura licet loquantur in
termino iudicis ibidem veriſſime reſoluimus.
Et inde ſicuti appellatio deſerta remanet, per
tranſcurſum termini à iure conſtituti,vt ſuprà proxi-
me diximus; ita ſimiliter per lapſum termini à iudice
præfixi.Paꝛificantur enim,quoad hoc terminus iuris
& terminis iudicis, ita probatur ex tex.in cap. cum
ſit Romana,& cap.perſonas,4 ſup.eodem, vbi notat
Abb.num.3.Præpoſitus 9.Felinus,1.Decius omnino
videndus,num.6.& Azeuedus,in l.2.n.36.tit.18.lib.
4.Recopilationis.De pluribus tamen deſertionis ca-
ſibus conſulendus Guido Pap.conſil.77.& plura tra-
dens in eadem materia Maranta,in Speculo aduoca-
torum 6.parte actu ſecundo de appellationibus,nu-
mero 299.
14 Operatur itaque deſertio,vt non cenſeatur à prin-
cipio appellat.l.fin.§.illud,vbi gl.verbo,prouocatum
alia multa ad idem allegat iura,C.de temporibus ap-
pelationũ. Didacus Perez,in l.2.tit.16.lib.3. ordina-
menti,& Octauianus,de ſtylo Curiæ lib.3. cap.6.n.
16.Et deſertio cauſatur,ſiue pars appellãs non fuerit
in appellationis gradu, præſentata intra quindecim,
vel quadraginta dies ad inchoandam proſecutio-
nem appellationis conſtitutus *con la diſtincion de los*
puertos. De qua ſiue intra annum, vel ex iuſta cauſa
biennium non fuerit appellatio proſecuta, & finita
hæc eſt,lis diffinitiue concluſa,ita reſoluit Monter-
roſus, dict.tract.5.cap.6.n.2.
15 Igitur(vt ad rem redeamus)ſiue nullus ſit breuior
terminus à iudice appellanti adſignatus ſiue ſit aut
ab eodem ipſo appellante, ſibi præfixus (quod fieri
poſſe multis eſt locis cautum, cap.perſonas 4. c. cum
ſit Romana 1.cap. reprehenſibilis,26.c. ad aures 33.
cap.directæ,39.cap.ſæpè,44. cap.ex inſinuatione 50.
cap.oblatæ,57.de appellat.)nulla diligentia, aut præ-
cipitatione eius aduerſus quem appellatum eſt, po-
16 terit præueniri, dict. c. oblatæ. Intempeſtiua † ergo
eſt,quæcunque literarum impetratio,ſiue ſuper ob-
ſeruatione ſententiæ vt ſcilicet executioni mandari
poſſit,præmaturum enim id omnino eſt,nondum de-
ſerta appellatione, nec irretractabiliter confirmata
ſententia,quam appellatio ſuſpendit, & in ſuſpenſo
retinet vſque ad extremum momentum fatalis tem-
poris,cap.dilectis,55.de appellat.ſiue ſuper commiſ-
ſione cauſæ appellationis, aut citationis ad compa-
rendum coram iudice prouocato,ad audiendam ſẽ-
tentiam confirmari (quæ ſunt appellati partes, vt
enim appellans contendit ad retractationem,ita ap-
pellatus ad confirmationem ſententiæ,à qua appella-
tum eſt, Aufrerius,deciſ.251.& 468.) Breuior enim
hæc appellationis proſequẽdæ ſiue poteſtas,ſiue ne-
ceſſitas tota eſt in pleno arbitrio appellantis, cui il-
la conceſſa eſt vnde ad fraudem, & dolum refertur
quæcũque præueniens,ſeu anticipans,ſiue literarum
impetratio,ſiue appellationis ex parte aduerſa proſe-
cutio,d. cap. ex inſinuatione 50. Quinimo ne in ap-
pellantis quidem poteſtate eſt hunc breuiorem ter-
minum præuenire; quia ſcilicet vicem peremptorij
habeat, & effectum citationis,in ſeu ac illum diem,
quo iudex appellationi deferens,cauſa coram ſupe-
riori introduci,præcipit Aufrerius d.deciſ.251.

Quia vero hic terminus anni,vel biennij à l.præ- 17
ſcriptus longior eſt,& in quo longior appellantis in
exercitio appelationis mora merito ſuſpecta eſſe po-
teſt,permittitur victori appellato hæc præueniendi
poteſtas; non quidem quandocunque in principio
etiam huius fatalis termini,ſed cum aliqua maturita-
te, vt non nimium præcurrat,d.c. oblatæ.Et quam-
vis, ex conſtitutione Iuſtiniani dict.auth. *De iis, qui*
ingrediuntur ad appellandum, §. volumus, ibi, *Ita vt*
vnus forte ſuperſit negotio menſis, coll.5.conuenientiſ-
ſimum videatur accipere id de eo tempore,quod ſub
finem biennij eſt, non præciſe ad poſtremum illius
menſem:eius tamen Iuſtinianus,verbo,*illo forte*,non
reſtrictionis,ſed exempli cauſa meminit.Quod rectè
animaduertit Pontifex,in dict.c.oblatæ,quo in loco
menſis huiuſmodi nullam mentionem fecit,nec rem
ad menſem reſtrinxit.Et cum dicat ita demum par-
tem appellatam intra terminum conſtitutum à lege
commiſſionis literas impetrare,*dummodo nimium non*
præcurrat,vt appellantem in commiſſione impetrãda ſup-
plantet,non aberrauerit, qui hoc arbitrio ſuperioris
relinquat,qui perſonarum negotij,& temporis qua-
litatibus inſpectis pro ſua religione arbitrabitur, &
ſtatuet,an nimirum,vel non nimium præcurrere di-
catur,nihilque vetet hanc præuentionem,quandocũ-
que poſt medium hoc legitimum tempus lapſum fie-
ri poſſe,quaſi tunc ſatis euidenter reprehenſa appel-
lantis negligentia,qui nequidem ad dimidium fata-
lis temporis cauſam introduxit,quæ ſententia pro-
batur expreſſe,in leg.1.§.fi.iib:*Cum dicit tempus, nec*
adijcit diem,ſine dubio oſtendit eſſe in ius dicentis pote-
ſtate,quem diem præſtituat, D.de iure deliberan.con-
iunctis in eius exornatione à nobis traditis diſpu-
tatione de Mora,nu.102.cuius decreti,quia varij, &
multiplices ſunt articuli præter ordinarios in eo-
dem loco videndi ſunt Felinus in cap.ex tenore,de
reſcript.Feder.de Senis,conſil.28.incip. *Punctus quæ-*
ſtionis, Romanus, conſil.483. incipit *dubitatur*, Cal-
derinus, conſil,14.tit.de reſcriptis.
Poteſt igitur in maiore,& longiore appellantis ne- 18
gligentia præueniendo appellatus,vel ipſe appella-
tionẽ coram prouocato iudice inducere, & perage-
re:vel literas impetrare,non quidem ſuper ſententiæ
obſeruatione, vt in caſu propoſito,in dict.cap.obla-
tæ nullo iure factum fuiſſe oſtẽditur,quia illius nul-
la vnquam poteſt eſſe præuentio, nondum deſerta
appellatione,ſed ſuper commiſſione cauſæ ad aliquẽ
iudicem per ſuperiorem dandum,vel ſuper citatio-
ne ad comparendum coram prouocato:cuius impe-
trationis hic erit effectus, vt quamvis appellans in
diligentiæ ſuæ appellationis perſecutione potuiſſet,
vel prouocatum iudicem habere,vel alium ab eo ad
poſtulationem ipſius delegatum:nunc debeat illum
agnoſcere, & cauſam appellationis peragere,coram
eo quem victor,ſeù appellatus ſic præueniendo im-
petrauit, illi tamen recuſandi poteſtate,ſi ex iuſta
cauſa eum ſuſpectum habeat permiſſa iuxta text.in
dict.cap.oblatæ verſic. ita quod ſi appellans.
Sed an cùm per iudicem à quo prouocatur,certus 19
terminus, breuior ad proſecutionem appellationis
propoſitus fuit illique appellans ſatisfecit per intro-
ductionem cauſæ,coram prouocato iudice pro reli-
quo tempore,quod deeſt ex legitimo,victor,ſeu ap-
pellatus ſtatim poterit præuenire, & non expectare
exitum ipſius temporis legitimi;rectè dubitatur, &
ſanè huic appellanti beneficium legitimi temporis,
quod reliquum eſt liberum eſſe permittendum, vt
non poſſit præueniri nimium præcurrendo,reſoluit
Federicus de Senis,conſ.108.& conſ.173. anguſtias
autem temporis, per iudicem præſcripti effect. eſſe
ſortitas,per introductionem cauſæ,ante breuius ſta-
tutum tempus,vt inde deſerta non poſſit dici appel-
latio,vſque,adeo,vt eo caſu nõ ſit appellãti neceſſa-
rium